

**КЗ «ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ім. О. ОЛЬЖИЧА»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Житомирщини
на 2025 рік**

Житомир–2024

Щорічне видання містить довідки про знаменні і пам'ятні дати наукового, суспільно-політичного та мистецького життя Житомирщини на 2025 рік.

Посібник відкривається хронологічним переліком основних дат 2025 року. Далі до ряду дат подаються письмові текстові довідки та рекомендаційні списки літератури. В тих випадках, де до списку літератури включено календарі знаменних і пам'ятних дат Житомирщини за минулі роки і персональні рекомендаційні списки видань, літературу за попередній період слід дивитися в цих матеріалах.

Календар розраховано на бібліотечних спеціалістів, працівників культури, педагогів, краєзнавців та інших користувачів.

Електронна версія Календаря розміщена на сайті ЖОУНБ ім. О. Ольжича.

Матеріал підготували:

Укладач

Головний бібліотекар відділу
краєзнавства Білобровець В. В.

Бібліографічна редакція

Завідувачка відділу
краєзнавства Ковальчук Л. А.

Літературна та текстова
редакція

Головний бібліотекар відділу
нових бібліотечних технологій
Врублевська Г. Й.

Відповідальний за випуск

Директор ЖОУНБ
ім. О. Ольжича
Врублевський В. М.

ЗНАМЕННІ І ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЖИТОМИРЩИНИ на 2025 РІК

(станом на 15.10.2024)

- 1080 років від першої літописної згадки про м. Коростень.
(945)
- 430 років від народження Хмельницького Богдана Михайловича, політика, полководця, дипломата, гетьмана Української козацької держави. Керував бойовими діями на території нашого краю в часи визвольної війни 1648–1654 рр.
(бл. 1595–06.08.1657)
- 335 років по смерті Самойловича Івана Самійловича, гетьмана Лівобережної України. Народився в м. Ходорків (*нині – село Житомирського району*).
(?–1690)
- 325 років від зведення в м. Житомир першого дерев'яного приміщення Успенської церкви на Подолі (*нині – Свято-Успенський Архієрейський собор*).
(1700)
- 240 років від народження і 160 років від дня смерті Ілінського Януша Станіслава, композитора, письменника, державного діяча. Народився в с. Романів (*нині – селище Житомирського району*).
(1785–23.12.1860)
- 215 років від народження Гейнча Кароля Августа, драматурга, театрального діяча. Народився в м. Житомир.
(1810–25.10.1869)
- 170 років приміщенню міського театру (*нині – Житомирська обласна філармонія ім. С. Ріхтера*).
(1855)
- 150 років Волинській фельдшерській школі (*нині – Житомирський медичний інститут*).
(1875)
- 100 років польському національному району з центром в м-ку Мархлевськ (*нині – с-ще Довбиш Звягельського р-ну*). Скасований у

1935 р.

(1925–1935)

- 100 років Товариству дослідників Коростенщини. Засновник Козубовський Федір Андрійович.
(1925)
- 90 років Житомирській панчішній фабриці (*нині – Житомирська фабрика ПРАТ «Екотекстиль»*).
(1935)
- 55 років Житомирському гідропарку.
(1970)

СІЧЕНЬ

- 1 80 років від дня народження Василя Яра (спр.: Ярмолук Василь Адамович), письменника. Народився в с. Липлянищина Народицького району (*нині – Коростенського*).
(1.01.1945–8.02.2015)
- 2 160 років від дня смерті Олізара Густава, поета-декабриста, громадського діяча. Народився в м. Коростишів (*нині – Житомирського району*).
(3.05.1798–2.01.1865)
- 3 130 років від дня народження Лятошинського Бориса Миколайовича, композитора, диригента, педагога. Народився в м. Житомир.
(3.01.1895–15.04.1968)
- 24 150 років від дня народження Постоева Павла Григоровича, географа, краєзнавця, педагога. З 1912 р. працював у м. Коростишів (*нині – Житомирського району*), з 1914 р. – у м. Житомир.
(24.01.1875–10.06.1938)
- 30 95 років від дня народження Нестайка Всеволода Зіновійовича, дитячого письменника. Народився в м. Бердичів.
(30.01.1930–16.08.2014)
- 30 115 років від дня народження Альшиця Леона Яковича, художника театру, заслуженого художника УРСР. Народився в м. Житомир.
(30.01.1910–21.10.1983)

ЛЮТИЙ

- 4 145 років від дня народження Квітки Климента Васильовича, музикознавця, фольклориста, етнографа, правознавця, чоловіка Лесі Українки. Досліджував пісенний фольклор Житомирщини.
(4.02.1880–19.09.1953)
- 15 75 років від дня народження Кучка́ Анатолія Андрійовича, вченого-селекціонера, доктора біологічних наук, академіка, директора Інституту картоплярства Української академії аграрних наук. Народився в смт Ємільчине (*нині – селище Звягельського району*).
(15.02.1950–2.01.1999)
- 17 100 років від дня народження Луценка Анатолія Федоровича, поета, художника, педагога. Народився в с. Саверці (*нині – Житомирського району*).
(17.02.1925–19.10.2002)
- 17 55 років від дня смерті Малишка Андрія Самійловича, поета, перекладача, критика. У 1932–1934 рр. жив у м. Овруч (*нині – Коростенського р-ну*).
(14.11.1912–17.02.1970)
- 20 105 років від дня народження Миценка Михайла Петровича (спр.: Колечкін), письменника, журналіста, критика . У 1965–1983 рр. жив у м. Житомир.
(20.02.1920–8.11.2001)
- 21 205 років від дня народження Коженювського Аполло Наленча, письменника. У 1859–1861 рр. жив у м. Житомир.
(21.02.1820–23.05.1869)
- 29 65 років від дня народження Васильчука Віктора Борисовича, письменника, журналіста, громадського діяча. Народився в м. Коростень.
(29.02.1960)

БЕРЕЗЕНЬ

- 8 115 років від дня народження Балясної Риви Наумівни, поетеси. Народилась у м. Радомишль (*нині – Житомирського району*).

(8.03.1910–1980)

- 80 років від дня народження Пономаренко Марії Антонівни, дитячої письменниці. Народилась у с. Левків Житомирського району.
(8.03.1945–7.06.2022)

- 14 30 років Міжнародній громадській організації «Земляцтво житомирян» у м. Київ.
(14.03.1995)

- 19 130 років від дня народження Рильського Максима Тадейовича, поета, перекладача, літературознавця, громадського діяча, академіка АН СРСР. Окремі періоди життя пов'язані з с. Романівка (*нині – Житомирського району*) та с. Вчорайше (*нині – Бердичівського району*).
(19.03.1895–24.07.1964)

- 20 110 років від дня народження Ріхтера Святослава Теофіловича, піаніста, народного артиста СРСР. Народився в м. Житомир.
(20.03.1915–1.08.1997)

- 20 80 років від дня смерті Кравченка Василя Григоровича, народознавця, етнографа, фольклориста, діалектолога, учасника «Просвіти», одного із фундаторів Товариства дослідників Волині. В 1920–1934 рр. керував етнографічним відділом Волинського науково-дослідного музею в м. Житомир.
(8.05.1862–20.03.1945)

- 23 125 років від дня народження Демчука Остапа Яковича, письменника. Народився у с. Княжин (*нині – Житомирського району*).
(23.03.1900–19.12.1945)

- 28 85 років від дня народження Прилуцького Михайла Антоновича, журналіста, письменника, громадського діяча, заслуженого журналіста України. Народився в с. Малі Кошарища Коростишівського району (*нині – Житомирського*).
(28.03.1940–27.11.2018)

КВІТЕНЬ

- 1 90 років від дня народження Крищенка Вадима Дмитровича, поета-пісняра, народного артиста України. Народився в м. Житомир.
(1.04.1935)

- 2 135 років від дня народження Савченка Якова Григоровича (псевд.: Яків Можайко, Ярина Праділь), поета, літературного критика, кінознавця, театрознавця. Репресований. З 1911 р. жив у м. Житомир.
(2.04.1890–2.11.1937)
- 15 95 років від дня народження Тóлока Віталія Павловича, режисера, народного артиста України. В 1969–1990 рр. працював головним режисером Житомирського обласного музично-драматичного театру ім. І. Кочерги (*нині – Житомирський академічний український музично-драматичний театр ім. І. Кочерги*).
(15.04.1930–10.12.2003)
- 21 60 років від дня смерті Гайдай Зої Михайлівни, співачки, педагога, народної артистки СРСР. Дитячі та юнацькі роки пов'язані з м. Житомир.
(1.06.1902–21.04.1965)
- 27 160 років від дня народження Богораза (Тана-Богораза) Володимира Германовича (псевд.: В. Г. Тан, Н. Н. Тан), етнографа, письменника, громадського діяча. Народився в м. Овруч (*нині – Коростенського району*).
(27.04.1865–10.05.1936)
- 29 155 років від дня народження Канцєрова Олександра Григоровича, художника, музиканта. Жив у м. Житомир.
(29.04.1870–25.05.1937)

ТРАВЕНЬ

- 120 років відкриттю при Житомирському відділенні Імператорського Російського Музичного товариства музичних класів – першого спеціального музичного закладу на Волині (*нині – Житомирський музичний фаховий коледж ім. В. С. Косенка*).
(травень, 1905)
- 9 80 років Перемозі у Другій світовій війні.
(9.05.1945)
- 14 130 років першій професійній пожежній частині по вул. Базарній (*нині – Святослава Ріхтера*) в м. Житомир.
(14.05.1895)

- 16 90 років від дня народження Квеселевича Дмитра Івановича, мовознавця, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри англійської філології Житомирського державного університету ім. І. Франка. Народився в м. Житомир.
(16.05.1935–22.02.2003)
- 19 115 років від дня народження Добровольського Анатолія Володимировича, архітектора, академіка. Народився в с. Буки (*нині – Коростенського району*).
(19.05.1910–19.04.1988)
- 28 105 років від дня народження Тихого Наума Мироновича, письменника, перекладача, лауреата премії ім. Павла Тичини. Народився в с. Ємільчине (*нині – селище Звягельського району*).
(28.05.1920–27.10.1996)

ЧЕРВЕНЬ

- 65 років від заснування Житомирського політехнічного інституту (*нині – Державний університет «Житомирська політехніка»*).
(червень, 1960)
- 3 95 років від дня смерті Тутковського Павла Аполлоновича, географа, геолога, педагога, академіка АН УРСР, дослідника природи Волинського краю.
(1.03.1858–3.06.1930)
- 5 90 років від дня народження Концевича Євгена Васильовича, письменника, перекладача, «шістдесятника», дисидента, Почесного громадянина м. Житомир. Народився в с. Млинище (*нині – Житомирського району*).
(5.06.1935–21.07.2010)
- 13 175 років від дня народження Глінського Казімежа, письменника. У 1868 р. закінчив гімназію в м. Бердичів. У 1870–1872 рр. працював приватним учителем у м. Житомир.
(13.06.1850–1.10.1920)
- 13 35 років тому піднято синьо-жовтий прапор на фронтоні Житомирської міської ради.
(13.06.1990)

- 15 65 років від дня народження Пінчука Олега Степановича, скульптора, народного художника України. Жив у м. Житомир.
(15.06.1960)
- 24 75 років від дня народження Живагіна Ігоря Федоровича, поета. Жив у м. Житомир із 1972 р.
(24.06.1950–1.07.1997)
- 25 60 років від дня народження Махоріна Геннадія Леонідовича, кандидата історичних наук, доцента кафедри суспільних наук Поліського національного університету, краєзнавця, письменника, видавця, мецената, громадського діяча. лауреата Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка.
(25.06.1965)

ЛИПЕНЬ

- 10 125 років від дня народження Погребняка Петра Степановича, вченого-лісівника, ґрунтознавця, доктора географічних наук, академіка та віце-президента АН УРСР. Працював у наукових експедиціях на Житомирщині. У 1962–1964 рр. завідував кафедрою ґрунтознавства в Житомирському сільськогосподарському інституті (*нині – Поліський національний університет*).
(10.07.1900–25.07.1976)
- 12 105 років від дня народження Клименка Петра Павловича, письменника. Народився в с. Хотинівка (*нині – Коростенського району*).
(12.07.1920–4.03.1999)
- 13 165 років від дня народження Амалицького Володимира Прохоровича, геолога, палеонтолога. Народився в с. Старики (*нині – Коростенського району*).
(13.07.1860–28.07.1917)
- 14 65 років від дня народження Бутковського Миколи Анатолійовича, живописця, графіка, заслуженого художника України. Народився в м. Житомир.
(14.07.1960)
- 22 150 років від дня народження Білогруда Андрія Євгеновича, архітектора, реставратора, професора, ректора Петербурзької Академії мистецтв. Народився в м. Житомир.

(22.07.1875–19.07.1933)

- 28 105 років від дня народження Коваленко Катерини Андріївни, актриси, народної артистки України. Працювала в 1950–1980 рр. у Житомирському обласному музично-драматичному театрі (*нині – Житомирський академічний музично-драматичний театр імені І. Кочерги*).

(28.07.1920–?)

СЕРПЕНЬ

- 1 55 років Національному музею космонавтики ім. С. П. Корольова у м. Житомир.

(1.08.1970)

- 6 135 років від дня народження Гладкої Вероніки Януарівни (псевд.: В. Морозівна), поетеси, перекладачки. Народилась у с. Андрушівка (*нині – селище Бердичівського району*).

(6.08.1890–10.10.1966)

- 18 175 років від дня смерті Оноре де Бальзака, письменника. Перебував на Житомирщині.

(20.05.1799–18.08.1850)

- 28 260 років від дня народження Чацького Тадеуша, вченого-правознавця, історика, просвітителя. Організовував та відновлював діяльність навчальних закладів на Житомирщині.

(28.08.1765–8.02.1813)

ВЕРЕСЕНЬ

- 12 115 років від народження Добахової Ольги Пилипівни, народної поетеси. Народилась у с. Першки Овруцького повіту Волинської губернії (*нині – с. Кирдани Коростенського району*).

(12.09.1910–7.10.1982)

- 13 140 років від дня смерті Юліуша Зарембського, композитора і музиканта. Народився в м. Житомир.

(28.02.1854–13.09.1885)

ЖОВТЕНЬ

- 1 60 років Житомирській обласній організації Національної Спілки письменників України.
(1965)
- 8 160 років від дня народження Свірського Олексія Івановича, письменника. Народився в м. Житомир.
(8.10.1865–6.02.1942)
- 18 75 років від дня народження Білошицького Анатолія Васильовича, композитора, диригента, педагога. Народився в м. Коростень.
(18.10.1950–18.10.1994)
- 21 125 років від дня народження Нятко-Табачникової Поліни Мусіївни, актриси, режисера, театрального педагога, народної артистки України. Народилась у с. Карабачин *(нині – Житомирського району)*.
(21.10.1900–12.10.1994)
- 27 160 років Житомирському краєзнавчому музею.
(28.10.1865)
- 28 105 років 2-й Житомирській (Богунській) лікарні *(нині – КП «Лікарня № 2» ЖМР)*.
(28.10.1920)
- 30 65 років від дня народження Бойко Лариси Борисівни, музиканта, композитора, співачки, педагога, лауреата премії імені Лесі Українки Житомирського обласного відділення Українського фонду культури. Народилась у м. Новоград-Волинський *(нині – Звягель)*.
(30.10.1960)

ЛИСТОПАД

- 3 150 років з дня смерті Грози Олександра Кароля, поета і драматурга, представника української школи в польській літературі. Помер в с. Городківка *(нині – Бердичівського району)*.
(30.06.1807–3.11.1875)
- 18 165 років від дня народження Ігнація Яна Падеревського, піаніста, композитора, філантропа, державного і громадського діяча Польщі. Перебував у м. Житомир. Батьки поховані в м. Житомир.
(18.11.1860–29.06.1941)

- 20 110 років від дня народження Скорульської Наталії Михайлівни, хореографа, заслуженої артистки УРСР. Народилась у м. Житомир.
(20.11.1915–6.08.1982)
- 27 110 років від дня смерті Заремби Сігізмунда Владиславовича, диригента, віолончеліста, композитора і педагога. Народився в м. Житомир.
(11.06.1861–27.11.1915)

ГРУДЕНЬ

- 130 років Житомирській обласній клінічній лікарні ім. О. Ф. Гербачевського.
(грудень, 1895)
- 2 125 років Товариству дослідників Волині.
(2.12.1900)
- 12 120 років від дня народження Гроссмана Василя Семеновича, письменника. Народився в м. Бердичів.
(12.12.1905–15.09.1964)

1 січня

**80 років від дня народження
Ярмолюка (Яра) Василя Адамовича
1.01.1945–8.02.2015**

Ярмолюк (Яр) Василь Адамович народився 1 січня 1945 р. в селі Липляниці Народицького району Житомирської області. Після восьмирічки закінчив ремісниче училище, мандрував світами, перебрав сотню професій – від їздового й вантажника до позаштатного кореспондента кількох газет. В 1969 р. приїхав до Житомира, де 25 років працював на Житомирському льонокомбінаті чистильником вентиляційних камер. Прагнення реалізувати себе в художній літературі і зробити це якомога досконаліше спонукало відвідувати різні студії і об'єднання, читати безмір творів, насамперед, філософського спрямування, активно спілкуватися з колегами по перу, літературознавцями та критиками.

Василь Яр – письменник щедрого і багатогранного творчого обдарування, автор понад двадцяти книжок прози та поезії. Серед них: «Погляд у себе», «Камінчики», «Я», «Ріка», «На сполох», «Лабіринти», «Не лише про себе», «З вершини літ», «Мінор», «Смальта», серія щоденників «Життя як сповідь», «Хронологія» та інші. Творам письменника властива простота і виразність, вправне володіння словом, ощадливе використання художньо-стильових засобів. Роздуми і умовиводи Яра завжди були несподіваними і парадоксальними. Іронія і сарказм, до яких він неодноразово вдавався, переважно були щитом, маскою, за якими ховав надто вразливу і раниму душу. Він щемно пропускав усе крізь власне єство, умів про складне говорити зрозуміло і просто, не вдавався до туманних алегорій та асоціацій, шукав справедливості у суспільстві, порядності у стосунках і совісті в душах, ніби під мікроскопом розглядав життя у всій різноманітності подій і фактів, при цьому не задовольнявся роллю стороннього спостерігача, позаяк і сам був активним учасником буттєвого процесу. Про що б він не писав, усе це було вихоплено прямо з життя, усе відтворює небуденні колізії і тому непідробна правда цього письма по-особливому хвилює і захоплює. А особливу вагу мають його щоденники з їх правдивими життєвими історіями, що приваблюють глибиною досягнутого болю, вмінням розповісти без прикрас і художніх домислів про великі й малі людські драми.

Василь Яр член НСПУ з 2005 р., лауреат літературної премії імені Василя Земляка (2011), переможець обласного щорічного конкурсу «Краща книга року» за 2013 рік в номінації «Поезія року» за книжку «Вірші з поля», володар літературної відзнаки імені В. Нечипоренка (2014).

У грудні 2014 р. вийшла у світ збірка письменника «Вибрані твори. Проза. Поезія», де зібрані найкращі афоризми, вірші та проза. Це була остання прижиттєва книжка талановитого митця-самородка. 8 лютого 2015 р. Василь Адамович пішов у позасвіти.

Література:

Яр В. Вибрані твори : проза, поезія / Василь Яр. – Житомир : Євенок О. О., 2014. – 463 с.

Яр В. Вірші з поля : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 70 с.

Яр В. Лід ранньої осені (рр. – 2011–2013) : [проза] / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 124 с.

Яр В. Сто рубаїв : поетична збірка / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2013. – 70 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2009–2011 рр.]. Кн. 6 / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2012. – 150 с.

Яр В. Філософія з пейзажем : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2011. – 190 с.

Яр В. Хронологія : роман з конкретними іменами / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2011. – 140 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2006–2007]. Кн. 4 / Василь Яр. – Житомир : 2009. – 148 с.

Яр В. З вершини літ : [поезії] / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2009. – 149 с.

Яр В. Мінор : поезії / Василь Яр. – Житомир : Рута, 2009. – 206 с.

Яр В. Не лише про себе : іронізми / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2008. – 88 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2006 р.]. Кн. 3 / Василь Яр. / [ред. Г. Цимбалюк]. – Житомир : 2007. – 160 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2005–2006 рр.]. Кн. 2 / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2007. – 92 с.

Яр В. Життя як сповідь : щоденники [2004–2005 рр.]. Кн. 1 / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 150 с.

Яр В. Лабіринти : поезії / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 184 с.

Яр В. На сполох : поезії / Василь Яр. – Житомир : Пасічник М. П., 2006. – 408 с.

Яр В. Ріка : філософсько-психологічні роздуми, афоризми, новели / Василь Яр. – Житомир : Signature, 2005. – 203 с. – (Бібліотека журналу «Ковчег»).

Яр В. А. Камінчики : поезії та проза / В. А. Яр ; ред. А. С. Сірик. – Житомир : М. Косенко, 2004. – 203 с.

Яр В. А. Я (OPUS GRAFOMANUS). Записки Івана Карповича Мотихи – невизнаного поета, прозаїка, філософа, ще й комерсанта надодачу : [роман] / В. А. Яр. – Житомир : Євенок , 2004. – 507 с.

Яр В. А. Без прикрас : новели / В. А. Яр ; [ред. В. М. Врублевський]. – Житомир : Косенко М. Г., 2002. – 311с.

Яр В. А. Погляд у себе : повісті та коротка проза / В. А. Яр. – Баранівка; Житомир : Баранів. район. друк., 2000. – 135 с.

Яр В. В останню путь : [оповідання] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2011. – № 12. – С. 42–43.

Яр В. Годинник : [оповідання] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2007. – № 5. – С. 51–52.

Яр В. Мені пощастило взяти квиток... : [поезії] / Василь Яр // Світло спілкування. – 2007. – № 7. – С. 70–71.

Яр В. Що-денники : (філософ.-психол. роздуми, афоризми) / Василь Яр // Світло спілкування. – 2006. – № 3. – С. 22–23.

*

*

*

Лобачова Л. Спогади про письменника / Лобачова Людмила // Житомирщина – 2016. – № 12/13. – С. 10.

Василь Ярмолук (Яр) : [некролог] // Літературна Україна. – 2015. – № 8. – С. 13.

Василь Ярмолук : [некролог] // Українська літературна газета. – 2015. – № 3. – С. 2.

Яр (Ярмолук) Василь Адамович : [некролог] // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 8.

*

*

*

Яр (Ярмолук) Василь Адамович // Сучасні письменники України : біобібліогр. довідник / Нац. спілка письменників України ; [упоряд. А. Гай ; ред. О. Курило]. – уточ. і допов. – Київ ; Біла Церква, 2012. – С. 523.

Яр (Ярмолук) Василь Адамович // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд.: М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 308–316.

Яр (Ярмолук) Василь Адамович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 12–15.

3 січня

**130 років від дня народження
Лятошинського Бориса Миколайовича
3.01.1895–15.04.1968**

Життєвий та творчий шлях Б. М. Лятошинського розпочався в Житомирі. Тут народився майбутній композитор, провів раннє дитинство та прожив трохи більше двох років у юнацькому віці. Батько композитора наприкінці 1910 р. очолював Житомирське комерційне училище і залишався на посаді директора до 1919 р.. Ще в юності, під впливом батька, Борис Лятошинський зацікавився історичним минулим нашого народу, що проявилось пізніше у використанні історичної тематики в його оперних та симфонічних творах.

Батьки композитора були музично обдарованими і вважали, що діти повинні навчатись музиці. В дитинстві майбутній композитор навчився грати на фортепіано, а в 1910 р. починає вчитися грі на скрипці. Цього ж року він пише свої перші твори – мазурку, вальс, невеликі п'єси для фортепіано, а трохи пізніше фортепіанний квартет. Всі ці твори виконуються в Житомирі і притягують до себе увагу музичної громадськості.

Навчався юний Лятошинський у другій чоловічій гімназії Житомира, яку закінчив у 1913 р.

Вищу освіту Борис Миколайович здобув у Києві, навчаючись одночасно на юридичному факультеті Київського університету та в Київській консерваторії під керівництвом Р. М. Глієра.

Восени 1920 р. композитор почав викладати музично-теоретичні дисципліни на виконавчих факультетах Київської консерваторії, а через два роки дістав клас спеціальної теорії композиції. Перший виступ цього класу відбувся в 1925 р. Лятошинський, як і його вчитель Глієр, зумів об'єднати навколо себе композиторську молодь і вже на кінець 1922/23 навчального року в його класі було понад 20 осіб.

Із 1922 р. і до останніх днів професор Б. М. Лятошинський викладає теоретичні дисципліни в Київській консерваторії.

Викладацька діяльність Лятошинського поєднується з творчою. Ім'я видатного композитора користується заслуженим визнанням не тільки в Україні, але й далеко за її межами. Його неповторний стиль увібрав скарби європейської культури, музика підкоряє своєю щирою правдивістю, глибоко індивідуальною особливістю, яскравим національним колоритом.

Важко назвати такий жанр вокальної чи інструментальної музики, який би не був засвоєний композитором. Він створив дві опери, чотири симфонії, ряд монументальних симфонічних поем, фортепіанний концерт, хори, а капела на слова Шевченка, Франка, чотири квартети, квінтет, багато фортепіанних та вокальних творів.

У силу свого могутнього таланту, Лятошинський став головною жертвою «полювання на формалістів». Відкриваючи перед українською культурою сучасний європейський простір, він отримав тавро «найхарактернішого представника буржуазно-індивідуалістичного урбанізму». Виносили вирок московські ідеологи, які, по суті, вирішували долю української музики. У 1951 р. вперше прозвучала Третя симфонія Лятошинського. Одразу ж після прем'єри Спілка композиторів України влаштувала збори за участю колег із Москви. На цьому судилищі творчість Лятошинського охрестили антинародною і назвали формалістичним мотлохом, який треба спалити.

Несприйняття на рідній землі, постійні публічні покарання композитор сприймав болісно. Йому довелося зробити другу редакцію Третьої симфонії. За виконання симфонії взявся один з провідних диригентів того часу Є. Мравінський. По суті, російський диригент реабілітував шедевр української музики. Оцінка творчості Лятошинського різко змінилась на протилежну. Третю симфонію оголосили етапною для всієї української музики. У 1995 р. диск із симфоніями Б. Лятошинського, виданий у США фірмою «Марко Поло», визнаний кращим записом року.

Крім того, що Борис Миколайович був видатним композитором-симфоністом, він був відомий як прекрасний піаніст та диригент, багато часу приділяв громадській роботі. За своє життя був нагороджений багатьма орденами та медалями, двічі був удостоєний державних премій. В 1945 р. Лятошинському було присуджено звання «Заслужений діяч мистецтв України», а в 1967 р. – звання народного артиста СРСР. Його оперу «Золотий обруч» у 1971 р. було удостоєно Шевченківської премії.

Б. М. Лятошинський пішов з життя 15 квітня 1968 р.

Ім'я видатного композитора носить Житомирська музична школа № 1, Харківське музичне училище, Київський камерний хор. У Житомирі на місці будинку, де народився композитор, встановлено пам'ятник, а вулиця носить ім'я Б. М. Лятошинського.

У 2007 р. в Києві відбувся перший Всеукраїнський хоровий конкурс імені Бориса Лятошинського, перше і друге місця на якому вибороли житомиряни.

У квітні 2017 р. Міністерством культури України запроваджено премію імені Б. М. Лятошинського, яка присуджується щороку у січні професійним композиторам за видатні досягнення у сфері професійної композиторської творчості.

Література:

Лятошинський Б. М. Твори для фортепіано / Борис Лятошинський ; упоряд. О. Безбородько ; [худож. оформ. М. М. Гончаренка]. – Київ : Муз. Україна, 2016. – 129 с.

Лятошинський Б. М. Епістолярна спадщина / Борис Лятошинський, Рейнгольд Глієр ; упоряд. М. Копиця, [ред. О. Голинська]. – К. : Муз. Україна, 2016. – 767 с.

*

*

*

Натикач Л. Лятошинський Борис Миколайович (03.01.1895–15.04.1968) : фундатор української музики – наш земляк / Людмила Натикач // Світло спілкування. – 2022. – № 31. – С. 23–26.

Дмитрієва О. Композитор Борис Лятошинський та його школа : до 125-ї річниці композитора / Олена Дмитрієва // Музика. – 2021. – № 1/2. – С. 46–47.

Лісецький С. Музика Бориса Лятошинського є класичною : до 125-річчя від дня народження / Степан Лісецький // Культура і життя. – 2020. – № 1(17 січ.). – С. 15.

Лісецький С. Симфоніст ХХ сторіччя : з ім'ям Бориса Лятошинського пов'язаний розвиток одного з класичних жанрів в Україні / Степан Лісецький // Уряд. Кур'єр. – 2020. – № 35(22 лют.). – С. 7.

Кузик В. Борис Лятошинський та Левко Ревуцький: історія взаємин / Валентина Кузик // Студії мистецтвознавчі = Researches of the Fine Arts. – 2017. – № 3. – С. 47–55.

Бентя Ю. «...его замечания были тонкими, дельными...» / Юлія Бентя // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 44–47.

Гомон Т. Майстер і Маргарита / Тетяна Гомон // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 12–13.

Грабовський Л. Про мого вчителя / Леонід Грабовський // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 50–53.

Козаренко О. «Квіти зла», або «Місячні тіні» / Олександр Козаренко // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 22–23.

Копиця-Карабиць М. Перед відходом у вічність / Маріанна Копиця-Карабиць // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 56–57.

Копиця-Карабиць М. Чай утрюх / Маріанна Копиця-Карабиць, Тетяна Бачул // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 84–87.

Кудашева К. Лятошинський і кінематограф / Катерина Кудашева // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 61–63.

Кулик В. Лятошинський і драматичний театр / Валентин Кулик // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 33–37.

Луніна А. Леся Дичко: «За музикою Лятошинського – майбутнє...» / Анна Луніна // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 88–92.

Малозьомова О. Оперні драми і колізії / Олександра Малозьомова // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 38–43.

Муха А. Уроки майстра / Антон Муха // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 58–60.

Невінчана Т. Лятошинський і Шамо / Тетяна Невінчана // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 48–49.

Савчук І. Холодне літо 41-го ... / Ігор Савчук // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 16–17.

Станкович Є. Слово про Майстра / Євген Станкович // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 76–77.

Таранченко О. Радіо в житті Лятошинського : (моменти повоєнного буття) / Олена Таранченко // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 30–32

Шимкова І. Окрилені [] / Ірина Шимкова // Музика. – 2015. – № 3/5. – С. 28–29

Лунали романси Бориса Лятошинського // День. – 2015. – № 43. – С. 14.

Рейнгольд Глієр – Борис Лятошинський. Життя і творчість в контексті культури : зб. статей / [К. А. Агай та ін ; редкол.: М. Д. Копиця та ін. ; ред.-упоряд. І. Є. Копоть, К. І. Новосельський] ; Упр. культури Житомир. міськради, Житомир. муз. школа № 1 ім. Б. Лятошинського, Музей Б. Лятошинського, Меморіальна квартира-музей Р. М. Глієра, Міжнар. т-во пол. музики ім. І. Я. Падеревського. – Житомир : Євенок О. О., 2014. – 327 с.

Петрина Н. Завдяки ентузіастам у Житомирі відкрито музей композитора та педагога Бориса Лятошинського / Надія Петрина // Ваші інтереси. – 2013. – № 5. – С. 5.

Копиця М. Симфонія під арештом: сьогодні спадщина Бориса Лятошинського повертається до меломанів / Маріанна Копиця // День. – 2012. – 2–3 берез. – С. 10.

* * *

Лятошинський Борис Миколайович // Видатні українці. Культура. Мистецтво. Освіта. – Київ, 2016. – С. 206–208.

Лятошинський Борис Миколайович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 14–16.

Лятошинський Борис Михайлович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 16–18.

29 лютого

**65 років від дня народження
Васильчука Віктора Борисовича
29.02.1960**

Віктор Борисович Васильчук народився 29 лютого 1960 р. в м. Коростень в сім'ї залізничника і робітниці. Після закінчення Коростенської СШ №1 (1977) навчався на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

З 1982 р. працював у міськрайонній газеті «Радянське Полісся», а в 1986 р. став членом Спілки журналістів України. У 1989 р. готував серію матеріалів із чорнобильської зони, а також у 1996, 1997, 2007 рр. був відряджений до Чорнобиля. Також працював начальником рекламно-інформаційного відділу комерційного банку. 14 жовтня 1991 р. заснував газету «Апокаліпсис», яку в 1994 р. перейменовано у благодійний вільний тижневик «Вечірній Коростень», й дотепер є засновником, видавцем і головним редактором цього видання.

У 1992 р. вийшла перша книга «Несподівані зустрічі». На сьогодні ж їх видано понад два десятки. У 1994 р. за рекомендаціями Василя Юхимовича, Олексія Опанасюка, Валерія Нечипоренка став членом Національної спілки письменників України. Очолив міську літературно-мистецьку студію «Древлянка» та один із найбільших в області первинних осередків журналістської організації.

Серед улюблених персонажів Віктора Васильчука вже багато років переважають «брати наші менші» – тварини і звірі, домінує природа, а не людина. Але це лише зовні, бо реальним стрижнем будь-якого прозового твору письменника все-таки залишаються непрості, якщо не сказати – драматичні стосунки людини і довкілля. Це – трагедія нашого часу, яку відтворює незвичайними, специфічними прийомами – не надричними криками обурення та закликами, а прагненням впливати на душу і свідомість читача образно, саме художньо, а не плакатно. Зрештою, у прозі письменника визначальним є потужний і невичерпний струмінь доброти, обрамлений у зовні не хитромудру форму, у безхитрісні рамки. Практично всі описані автором історії взяті з реального життя. Тим не менше, його оповідання, казки та інші твори дуже часто дають вражаючий ефект віртуозно вигаданих, ледь не фантастичних.

В. Б. Васильчук був делегатом Першого Всеукраїнського конгресу інтелігенції, Другого з'їзду письменників незалежної України, а також 4-го Позачергового та 5-го і 6-го з'їздів письменників України. Нагороджений грамотами Житомирських облради і облдержадміністрації, Національних спілок журналістів і письменників України, лауреат премії Державної податкової адміністрації України «Золотий кадуцей», дипломант Міжнародного рейтингу популярності «Золота Фортуна», нагороджений

лауреатським дипломом у номінації «За вагомий внесок у розвиток журналістської та суспільно-громадської діяльності Коростенщини» і медаллю «Трудова слава», медаллю «Золота медаль української журналістики». Лауреат премії імені Лесі Українки Житомирського обласного відділення Фонду культури України, Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка, обласної літературної, премії імені Василя Земляка, Всеукраїнського літературного конкурсу «Рукомесло-2009», «Краща книга року» різних років, депутат Коростенської міської ради 5-го скликання. Має військове звання капітана запасу. Генерал-хорунжий «Поліської Січі» Українського козацтва.

У січні 2007 р. указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений журналіст України». Віктор Борисович є співзасновником дитячого творчого конкурсу «Полісяночка», конкурсу краси «Міс Літо», фундатором Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Просто на Покрову», літературної премії імені Василя Юхимовича. Взяв активну участь у відродженні хати-музею Василя Юхимовича у с. Сингаї Коростенського району. Займається упорядкуванням, редагуванням, видавничою справою – видав майже сотню книжок місцевих авторів та письменників України, зокрема з власними передмовами та вступними словами. Щороку видає літературно-мистецький альманах «Просто на Покрову».

Віктор Васильчук публікувався в українських газетах, в журналах «Березіль», «Дніпро», «Паросток», «Рідна природа», «Жінка», «Перець», «Журналіст України», «Гетьман», «Золота доба», «Україна». Є постійним учасником літературних передач місцевого, обласного, республіканського радіо і телебачення.

Література:

Васильчук В. Б. Казка про нікчемного Карлика і Веселкову галявину / Віктор Васильчук ; [іл. Л. М. Бондар]. – Житомир : Рута, 2022. – 10 с.

Васильчук В. Б. Приречені на життя : [новелети, оповідання] / Віктор Васильчук ; [іл. Т. Гарг]. – Житомир : ФОП Худяков О. В., 2023. – 231 с.

Васильчук В. Б. Зустріч у рейсовому автобусі : повість, новелети / Віктор Васильчук ; [авт. передм. В. Головецький]. – Житомир : Бук-Друк, 2022. – 97 с.

Васильчук В. Б. Пригоди Селенгріна – прибульця з планети Рожевих хмар / Віктор Васильчук ; [іл. С. Радчук ; передм. В. Головецького]. – Житомир : Бук-Друк, 2021. – 79 с.

Васильчук В. Б. Дванадцять казок : [казки] / Віктор Васильчук ; [худож. С. Радчук]. – Житомир : О. О. Євенок, 2020. – 47 с.

Васильчук В. Б. Мій друг Пончик : оповідання / Віктор Васильчук ; [іл. Світлани Радчук]. – Житомир : Рута, 2019. – 62 с.

Васильчук В. Б. Пригода на Червоній гірці / Віктор Васильчук ; [іл. Світлани Радчук ; авт. передм. Василь Головецький]. – Житомир : О. О. Євенок, 2019. – 22 с.

Васильчук В. Б. Останній бій знайденця : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Уляновська Н. С.]. – Житомир : Рута, 2018. – 39 с.

Васильчук В. Б. Франція: тільки один місяць. Міста і люди : подорожні нотатки / Віктор Васильчук ; [видавнича рада А. Вельсапар та ін.]. – Київ : Український пріоритет, 2018. – 71 с.

Васильчук В. Б. Пробач мені, Цукерочко : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Ю. В. Васильчук ; ред. В. Головецький]. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 87 с.

Васильчук В. Б. Про Нічку й Ранок, кицю Мурку та розумницю-Хорошуню : казки / Віктор Васильчук. – Коростень : Вечірній Коростень ; Житомир : ФОП Мічковський С. А., 2017. – 48 с.

Васильчук В. Б. Подружилися : [оповідання] / Віктор Васильчук ; [іл. Марія Пузей]. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2017. – 32 с.

Васильчук В. Б. Дивовижні пригоди речей на старому горищі : дитячі п'єси / Віктор Васильчук ; мал. Юлії Васильчук. – Коростень : Вечір. Коростень ; Житомир : Рута, 2016. – 39 с.

Васильчук В. Б. Ровесник державної незалежності : статті, роздуми, есе, фото / Віктор Васильчук / упоряд., фото Віктор Васильчук. – Коростень : Вечірній Коростень ; Житомир : Рута, 2016. – 175 с.

Васильчук В. Б. Казки від дяді Віті / Віктор Васильчук ; мал. Юлії Васильчук. – Коростень : Вечір. Коростень, 2015. – 95 с.

Васильчук В. Б. In carne (власною персоною) : статті, есе, інтерв'ю, розповіді / Віктор Васильчук. – Коростень : БВГ «Вечірній Коростень»; Київ : Карпенко В. М., 2014. – 264 с.

Васильчук В. Б. Чому не можна кричати на Хомку : казки / Віктор Васильчук ; [мал. : В. Вознюка, В. Васильчука, Л. Недзельської]. – Житомир : Рута, 2012. – 24 с.

Васильчук В. Б. Під знаком Риб : курйози і не тільки... / Віктор Васильчук ; [ред. Петро Щербина ; мал. Віктора Васильчука]. – Житомир : Рута, 2012. – 111 с.

Васильчук В. Б. Лосева помста : оповідання / Віктор Васильчук. – Коростень : «Вечір. Коростень» ; Житомир : Рута, 2012. – 31 с.

Васильчук В. Б. Світ казковий та невигадалий : оповідання / В. Б. Васильчук ; [худож. Т. Б. Савельєва]. – Т. : Богдан, 2008. – 45 с.

Васильчук В. Б. П'ятнадцять років: від суботи до суботи / [Віктор Васильчук]. – Коростень : Вечірній Коростень, 2006. – 180 с.

Васильчук В. Б. Собака буває кусачою... : для дітей і дорослих / Віктор Васильчук ; [передм. Василя Довжика]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2005. – 109 с.

Васильчук В. Б. Приречені на життя : етюди, оповідання / Віктор Васильчук ; [обкл. Ходаківський В. С.]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2002. – 63 с.

Васильчук В. Б. Не стріляйте, дядьку! : оповідання / Віктор Васильчук ; [мал. Миколи Бекети]. – Коростень : Вечір. Коростень, 1994. – 38 с.

Васильчук В. Б. Несподівані зустрічі : оповідки для дітей / Віктор Васильчук ; [мал. Василя Вознюка]. – Житомир : Газ. «Житомир. вісник», 1992. – 23 с.

*

*

*

Васильчук В. Про нікчемного Карлика і незламну Галявину : казка-балада / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2023. – № 32. – С. 89–90.

Васильчук В. Казка про казку ; Зимова казка / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2021. – № 29. – С. 56–59.

Васильчук В. Казка про Благиню – кам'яну бабу / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 45–46.

Васильчук В. Казка про Діда Мороза / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 46.

Васильчук В. Казка про Калинку / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 46–48.

Васильчук В. Казка про розумницю Хорошуню / Віктор Васильчук // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 48–49.

* * *

Васильчук В. Віктор Васильчук: слідом за Екзюпері можу повторити – «Перш ніж писати, треба жити» / розмову вів Сергій Куліда // Літературна Україна. – 2020. – № 7/8(29 лют. – С. 21.

Васильчук В. Інтерв'ю з самим собою / В. Васильчук // Просто на Покрову : літератур.-мист. альманах Коростенщини / ред. і упоряд. Віктор Васильчук ; редкол.: Михайло Пасічник [та ін.]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2020. – № 14. – С. 163–166.

Васильчук В. Ювілей відомого народознавця : до 80-річчя Василя Скуратівського / Віктор Васильчук // Літературна Україна. – 2019. – № 29/30. – С. 5.

Васильчук В. «Літературну Україну» – кожній бібліотеці : цікаво й змістовно пройшли чергові збори Житомир. обл. орг. НСПУ / Віктор Васильчук // Літературна Україна. – 2019. – № 25/26. – С. 2.

Васильчук В. Віктор Васильчук: запрошуємо на Покрову до Коростеня : [розмова із засновником літературно-мистецького фестивалю «Просто на Покрову», заслуженим журналістом України, лауреатом літературних премій імені Лесі Українки, Івана Огієнка, Василя Земляка Віктором Васильчуком] / В. Васильчук // Українська літературна газета. – 2017. – № 20. – С. 9.

Васильчук В. Коростень і ромським поетом славний / В. Васильчук // Просто на Покрову : літ.-мистец. альм. / [упоряд. Васильчук В. Б.]. – Коростень, 2012. – С. 50–52.

Васильчук В. Так роблять незалежну районку : Розповідь головного редактора [газети «Вечірній Коростень»] / В. Васильчук // Журналіст України. – 2008. – № 3. – С. 25–27.

* * *

Овдійчук В. Він створив сам себе / Василь Овдійчук // Просто на Покрову : літератур.-мист. альманах Коростенщини / ред. і упоряд. Віктор Васильчук ; редкол.: Михайло Пасічник [та ін.]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2020. – № 14. – С. 134–138.

Фарина І. Почув письменник розповідь kota : рецензія / Ігор Фарина // Літературна Україна. – 2020. – № 27/28(25 лип.) – С. 5 : фот. – (Книжкове Review).

Рецензія на повість В. Васильчука «Правдиві байки kota Персика».

Фарина І. [Рецензія] : рецензія / Ігор Фарина // Літературна Україна. – 2019. – № 43/44(23 лист.) – С. 8 : фот. – (Книжкове Review).

Рецензія на оповідання В. Васильчука «Пригода на Червоній гірці».

Череп-Пероганич Т. Віктор Васильчук: «Того, хто йде, важко спинити» / Тетяна Череп-Пероганич // Просто на Покрову : літератур.-мист. альманах Коростенщини / ред. і упоряд. Віктор Васильчук ; редкол.: Михайло Пасічник [та ін.]. – Коростень : Вечір. Коростень, 2019. – № 12. – С. 138–139.

Фарина І. Стежка у дитинство і в... дорослість / Ігор Фарина // Літературна Україна. – 2018. – № 7. – С. 13.

Добrivечір О. Хай доля стелить вишитий рушник / Оксана Добrivечір // Вечірній Коростень. – 2015. – № 10. – С. 1.

Бабійчук Т. Казки сучасних письменників Житомирщини : до 50-річчя Житомирської організації НСПУ / Т. Бабійчук // Вечірній Коростень. – 2015. – № 26. – С. 2.

Геращенко О. Звичайність «Казок від дяді Віті» – рефлексія дива / О. Геращенко // Просто на Покрову : літ.-мистец. альманах Коростенщини / ред. В. Васильчук ; редкол.: М. Пасічник [та ін. ; упорядкув. В. Б. Васильчук]. – Житомир, 2015. – № 8. – С. 94–99.

Краща публікація в місцевій пресі // Журналіст України. – 2014. – № 3. – С. 46–48.

Головецький В. Помагай йому, Боже! / В. Головецький // Просто на Покрову : літ.-мистец. альм. / [упоряд. Васильчук В. Б.]. – Коростень, 2012. – С. 60–61.

*

*

*

Васильчук Віктор Борисович // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд. : М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010 – С. 4–12.

Васильчук Віктор Борисович // Довідник Житомирської обласної організації НСПУ з фрагментами історії / ред., уклад. М. П. Пасічник. – Житомир, 2005. – С. 26.

Васильчук Віктор Борисович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019.– С. 19–23.

8 березня

**80 років від дня народження
Марії Антонівни Пономаренко
8.03.1945–7.06.2022**

Марія Антонівна Пономаренко народилася 8 березня 1945 р. на хуторі між селами Калинівка і Левків (за сім кілометрів від Житомира) в селянській сім'ї. Коли Марії було десять років, батьки переїхали до Житомира, де майбутня поетеса навчалась у середній школі № 30.

Після закінчення школи пішла працювати на Житомирський льонокомбінат і вступила заочно на факультет журналістики в Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка. А згодом на комбінаті відкрилась редакція багатотиражки «Текстильник Полісся» та радіомовлення, де Марія почала працювати журналістом. Свою першу казочку «Подарунок» написала у 28 років. Друкувати свої твори почала у газетах «Комсомольська зірка», «Радянська Житомирщина», а тепер у її доробку десятки книжок прози та поезії, публікації у колективних збірниках.

Вона постійно виступає у дитячих садках, студентських аудиторіях, перед вчителями та бібліотекарями області, опікується студійцями дитячого об'єднання поетів-початківців «Літературний передзвін», що діє в Житомирській обласній бібліотеці для дітей. Тісно співпрацює з періодичними виданнями: раніше це були – «Малютко», «Барвінок», «Юний натураліст», «Старшокласник», згодом — «Дзвіночок», «Пізнайко», «Дошкільне виховання», «Дитячий садок. Мистецтво», «Дитячий садок», «Початкова освіта», «Шкільний світ». Понад 200 казок М. Пономаренко прозвучало на українському радіо у «Вечірній колисанці». У Житомирському академічному театрі ляльок з успіхом йдуть вистави за її драматичними творами: «Весела квампанія», «Котигорошко, або казка про добро», «Операція — ситуація», «Новорічна казка, або Зустріч з Дідом Морозом».

Разом з композитором Іваном Островерхим створено 300 пісень, дитячу оперу «Іменини кози Мокрини», яка вийшла окремою книжкою, музичні казки «Зарядка для сина», «В ліс прийшла красуня Осінь», «Намисто для тітки Сойки», «Котить заєць капустину» та інші. Марія Антонівна видала чотири авторські читанки — «Подарунок», «Жайвір», «Усміхнений сонях», «Сонячна країна».

Хтось із письменників сказав: «Для дітей треба писати краще, ніж для дорослих, адже дитина сприймає світ без найменшої фальші». Талановитий письменник для малечі — довірливий співрозмовник. До таких дитячих письменників належить наша землячка Марія Пономаренко. Різнобічність її письменницького таланту надзвичайно широка. Також в пані Марії з'явилося ще одне захоплення — вона почала малювати, хоча раніше ніколи й пензля в руках не тримала. А тепер розмальовує горнятка, гладишки, пише картини.

Марія Пономаренко член НСПУ з 2000 р. Вона є лауреатом премії Дж. Сороса за посібник «Школа професора Маківки», премії Юрія Шкрумеляка від журналу «Дзвіночок» за казку «День народження Чіпа», премії Наталі Забіли журналу «Малютко» (1997), премії «Дідусева казка» Житомирської обласної організації Національної спілки письменників України (2009), літературної премії імені Лесі Українки за твори «Жайвір», «Сонячна країна – моя Україна», «Усміхнений сонях» (2011). У 2016 р. Марія Пономаренко отримала ще одну визначну нагороду – літературно-мистецьку премію імені Олени Пчілки за дитячу книгу «Під блакитною парасолькою». Разом зі співавторами, викладачами Житомирського державного університету ім. І. Франка Л. Бондарчук та Л. Памірською, випущено посібник для вихователів дитячих садків «Де ростуть Котигорошки», який двічі перевидавався і отримав грант Дж. Сороса.

М. А. Пономаренко пішла з життя 7 червня 2022 р.

Література:

Пономаренко М/ А. Танок з камінчиками : збірник казок / Марія Пономаренко. – Житомир : Бук-Друк, 2021. – 149 с.

Пономаренко М. А. Майбутній господар дому : казкова повість / Марія Пономаренко. – Житомир : О. О. Євенок, 2020. – 54 с.

Пономаренко М. А. Подарунок Зірки : [зб. казкових повістей та казок для дітей мол. шк. віку] / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2019. – 206 с.

Пономаренко М. А. Метелик і Оленятко : казкова повість та казки / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2019. – 166 с.

Пономаренко М. А. Котик по даху гуляв : віршована розмальовка / Марія Пономаренко ; худож. Олена Славова. – Житомир : Євенок О. О., 2017. – 20 с.

Пономаренко М. А. Колиска для Джмеля : казкові повісті та казки / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2017. – 157 с.

Пономаренко М. А. Двоє котів і киця на призьбі : казкові повісті та віршов. казки / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2016. – 157 с.

Пономаренко М. А. Зорі всипали все небо : віршована розмальовка / Марія Пономаренко ; худож. О. Славова. – Житомир : Євенок О. О., 2015. – 20 с.

Пономаренко М. А. Під блакитною парасолькою : збірник казок, оповідок і казкова повість / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2015. – 188 с.

Пономаренко М. А. Сонячні зайчики : вірші, оповідання, казки, п'єси / Марія Пономаренко ; [іл. Є. Рудюк]. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2014. – 143 с.

Пономаренко М. А. Подарунок : читаночка для дітей дошк. та мол. шк. віку / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2011. – 298 с.

Пономаренко М. А. Я родом з дитинства : відгуки, рецензії, інтерв'ю / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2010. – 46 с.

Пономаренко М. А. Жайвір : читанка для дітей дошк. та мол. шк. віку / Марія Пономаренко. – Житомир : Рута, 2008. – 260 с.

Пономаренко М. А. Все починається з мами : [вірші] / Марія Пономаренко. – Житомир: [б. в.], 2004. – 16 с.

* * *

Пономаренко М. А. Біла ворона / Марія Антонівна Пономаренко // Світло спілкування. – 2022. – № 31. – С. 40–43.

Пономаренко М. Клятва Гіппократа / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2021. – № 29. – С. 60–62.

Пономаренко М. Поки ми пам'ятаємо... : (із кн. спогадів про Якова Зайка «Він був справжнім») / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С. 122–123.

Пономаренко М. А. Пригоди у бобровій заплаві : (казкова повість) / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2019. – № 26. – С. 37–45.

Пономаренко М. А. Приблуда у гарному капелюсі : (казка) / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 44–48.

Пономаренко М. А. Горнятко меду : [казка] / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 24. – С. 32–33.

Пономаренко М. А. Чарівний сон кошеняти Боні : [казка] / Марія Пономаренко // Світло спілкування. – 2018. – № 24. – С. 33–34.

Пономаренко М. Радісна подія : [інтерв'ю з письменницею Марією Пономаренко] / вела інтерв'ю А. Вільхова // Світло спілкування. – 2016. – № 21. – С. 32.

Пономаренко М. А. Добірка оповідань для малечі / М. Пономаренко // Світло спілкування. – 2015. – № 19. – С. 37–39.

* * *

Мозгова Л. Казкарка у чарівному капелюсі : Пономаренко Марія Антонівна (08.03.1945–07.06.2022) / Лариса Мозгова // Світло спілкування. – 2023. – № 32. – С. 11–14.

Натикач Л. Світло, скроплене сльозами / Людмила Натикач // Голос України. – 2019. – № 125. – С. 9.

Бондаренко О. Лауреати премії імені Олени Пчілки / Олексій Бондаренко // Літературна Україна. – 2016. – № 24/25(23 черв.) – С. 2. – (Визнання).

Бабійчук Т. Казки сучасних письменників Житомирщини : до 50-річчя Житомирської організації НСПУ / Т. Бабійчук // Вечірній Коростень. – 2015. – № 26. – С. 2.

* * *

Пономаренко Марія Антонівна // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / авт.-упоряд. : М. П. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 136–145.

Пономаренко Марія Антонівна // Довідник Житомирської обласної організації НСПУ з фрагментами історії / ред., уклад. М. П. Пасічник. – Житомир, 2005. – С. 35.

Пономаренко Марія Антонівна // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 24–26.

19 березня

**130 років від дня народження
Максима Тадейовича Рильського
19.03.1895–24.07.1964**

Максим Тадейович Рильський – поет, академік, громадський діяч. Близько шістдесяти років тривала діяльність М. Рильського в українській поезії, в якій він посів, за значенням свого художнього внеску, одне з перших місць після Івана Франка і Лесі Українки. Як учений і критик він багато зробив для осмислення історії літератури та її сучасного досвіду; перу поета належать також праці з фольклористики, мистецтвознавства, мовознавства, теорії перекладу. Визнання наукових та літературних досягнень поета відбулось через обрання його академіком АН УРСР (1943) та АН СРСР (1958).

Активний учасник суспільного життя, він був головою правління Спілки письменників України, обирався депутатом парламенту, очолював інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, неодноразово нагороджувався високими урядовими нагородами.

Поет народився 19 березня 1895 р. в сім'ї українського культурного діяча, економіста та етнографа Т. Р. Рильського. Його дитячі роки минули в с. Романівка на Житомирщині (тепер Житомирського району). Він зростав в дружбі з селянськими дітьми і палкому, як він сам писав, замилюванні природою. В 1908 р. Максим поступив до третього класу гімназії у Києві. Великий вплив на формування його світогляду мав композитор М. В. Лисенко, у якого мешкав гімназист.

Писати почав рано – перший його вірш був опублікований уже в 1907, а через три роки побачила світ дебютна збірка «На білих островах» (1910 р.).

З 1915 р. М. Рильський – студент медичного факультету Київського університету, через два роки продовжив навчання на історико-філологічному, але революція, громадянська війна змусила його перервати освіту і переїхати в село, де він вчителюватиме у початковій школі. Поет пробув у с. Вчорайше, а потім у рідній Романівці аж до осені 1923 р.

Пізніше, у Києві, вже набувши голосне літературне ім'я, деякий час викладав стилістику і практику перекладу в Українському інституті лінгвістичної освіти.

У літературних колах М. Рильський належав до групи «неокласиків». Цією обставиною спричинено, що його теж не обминули репресії, доки не був «звільнений за відсутністю достатніх даних для обвинувачення й суду».

Напружена літературна праця М. Рильського тривала й у майбутні роки, хоча політичний клімат тоталітарної держави обмежував творчу свободу й багато в чому деформував тематику та ідейний світ його поезії.

У повоєнні десятиліття в житті поета були трагічні часи. Безжально несправедлива критика, відкрите політичне гоніння. Але й були роки

високого творчого піднесення, які сам поет назвав добою свого «третього цвітіння» – на жаль, останнього, передзимового.

Творче відродження поета випадає на пам'ятну «відлигу» в житті суспільства, що почалася в середині 50-х років XX століття. Поетичні збірки цього останнього періоду в житті М. Рильського «Троянди і виноград» (1957), «Далекі небосхили» (1959), «В затінку жайворонка» (1961) та ін. – гідно вивершують його творчу біографію.

Ця поезія чутливо відгукнулася на нові явища суспільної свідомості. Ідеї гуманізації, «олюднення», душевного «відігрівання» людини й суспільства після доби трагічних років репресій, повернення почуття людяності, краси, добра – це провідні мотиви разом із довіреним освідченням самого автора, з його нелегко набутим філософським досвідом і «пам'яттю серця» створюють чисту, живлющу й надзвичайно гуманну духовну атмосферу «завершальних» книг М. Рильського.

М. Рильський – один із найвидатніших в українській та світовій літературі майстрів художнього перекладу. У польській літературі його увагу привертали великі романтики XIX ст. – А. Міцкевич, Ю. Словацький, Ю. Тувім, у французькій – П. Корнель, Ж. Расін, Ж-Б. Мольєр, Вольтер, В. Гюго та інші. А ще були «Король Лір» та «Дванадцята ніч» В. Шекспіра, численні зразки лірики Й. Гете, Г. Гейне та сучасною українською літературною мовою переклав «Слово про Ігорів похід».

Вагому спадщину залишив М. Рильський в галузі літературно-художньої критики, літературознавства, фольклористики, етнографії, мистецтвознавства, лінгвістики.

Помер М. Т. Рильський після тяжкої хвороби 24 липня 1964 р. Після його смерті завершено 20 – томне наукове видання його творів, підготовлене інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка спільно з інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнографії.

В 2006 р. було створено благодійну організацію «Фонд Максима Рильського «Троянди й виноград», який разом з канівським фондом «Тарасова земля» здійснюють Всеукраїнську духовно-освітню програму «Нащадки великих українців».

А в 2013 р. Кабінет міністрів України прийняв постанову про заснування урядової премії ім. Максима Рильського, якою відзначатимуть здобутки у галузі художнього перекладу українською мовою творів видатних зарубіжних авторів, а також переклад творів українських класиків та сучасних авторів мовами народів світу.

Через усе життя М. Рильський проніс синівську вірність Романівці, материнській пісні, друзям дитинства, з якими ріс, вчився розуміти життя. І природа рідних місць, і життя односельців з піснею, побутом, звичаями знайшли своє відображення в творчості поета.

Житомиряни вшановують пам'ять свого славного земляка. В будинку, де жила сім'я Рильських в Романівці, в 1988 р. відкрито музей-садибу. В експозиційних залах можна побачити речові, писемні фотодокументи не

лише про М. Рильського, його близьких і рідних, але й про життєві долі багатьох талановитих людей, пов'язаних з родиною Рильських.

Щороку, коли зацвітають бузки, проводиться літературно-мистецьке свято «Романівська весна» – свято краси, рідного слова, рідної пісні, свято шани славному роду Рильських.

Одну з вулиць м. Житомир названо ім'ям поета.

Література:

Рильський М. Т. На білу гречку впали роси... : лірика, вибране (1918–1929 рр.) : до 120-річчя М. Т. Рильського / Максим Рильський ; упоряд. Максим Георг. Рильський ; редкол. : Г. Т. Рубай та ін. – Житомир : Котвицький В. Б., 2015. – 238 с.

Рильський М. Т. На білих островах : лірика / Максим Рильський. – Репр. відтворення вид. 1910–2010. – Київ : Життя й Мистецтво, 2010. – 64 с.

З трудів і днів Максима Рильського : [вірші, поеми, переклади, спогади, документи] / упоряд. С. А. Гальченко. – Київ : А.С.К., 2009. – 655 с.

Рильський М. Т. Лірика / М. Рильський. – Київ : Київська правда, 2005. – 240 с.

* * *

Махорін Г. Л. У світлі слави Рильських / Геннадій Махорін. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 128 с.

Коляда І. А. Максим Рильський / І. Коляда, Ю. Коляда. – Харків : Бібколектор, 2015. – 118 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Постаті землі Житомирської», присвяченої 120-річному ювілею видатного класика української літератури ХХ ст., перекладача, публіциста Максима Тадейовича Рильського, 22–23 травня 2015 р. : наук. збірник / Нац. спілка краєзн. України, Упр. культури Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. краєзн. музей, Житомир. обл. універсальна наук. б-ка ім. О. Ольжича ; [редрада: Ю. Г. Градовський та ін. ; упоряд. П. С. Скавронський]. – Бердичів : Мельник М. В., 2015. – 407 с.

Лецькін М. О. Іван Огієнко (митрополит Іларіон) у гроні сучасників-шевченкознавців : монографія / Михайло Лецькін. – Житомир : Волинь, 2014. – 299 с.

Агеєва В. Мистецтво рівноваги. Максим Рильський на тлі епохи / В. Агеєва. – Київ : Книга, 2012. – 240 с.

*

*

*

Мороз В. Рильський і Короленко: єдина зустріч / Віра Мороз // Житомирщина. – 2020. – № 21(20 берез.). – С. 9.

Мороз Р. Як Сталін врятував Максима Рильського: до відзначення 125-річчя від дня народження славетного поета / Руслан Мороз // 20 хвилин. – 2020. – № 5(12 лют.). – С. 17.

Сікорська І. Максим Рильський і Левко Ревуцький: грані співпраці / Ірина Сікорська // Народна творчість та етнографія. – 2020. – № 2. – С. 51–57.

Чиж І. Любові вічної канон (до 125-річчя від дня народження Максима Рильського) / І. Чиж // Вісн. Кн. палати. – 2020. – № 3. – С. 43–45.

Бовкун С. Радість і смуток «Романівської весни» / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 38(22–24 трав.). – С. 7.

Бовкун С. Рильський, якого не знаємо : побачила світ книга публіцистики поета-земляка / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 54(20–23 лип.). – С. 9.

Веремійчик О. Книжка про мудрість поета, перекладача, науковця Максима Рильського / Ольга Веремійчик // Українське слово. – 2018. – № 7/8. – С. 14.

Зарічний В. Вінок шани й безсмертя : пам'яті Максима Тадейовича Рильського / Василь Зарічний // Житомирщина. – 2018. – № 34(15 трав.). – С. 9.

Музиченко М. Вокальні переклади Рильського знов лунають зі сцени / М. Музиченко // Культура і життя. – 2018. – № 17. – С. 2.

Соболевська С. Мудрі слова великого поета / Світлана Соболевська // Житомирщина. – 2018. – № 17(6 берез.). – С. 12.

Соколова С. «Мудрості від Максима Рильського» / Світлана Соколова // Культура і життя. – 2018. – № 9. – С. 15.

Ціон В. Барди і бардеси, поети й поетеси / В. Ціон // Літературна Україна. – 2018. – № 29(16 серп.). – С. 3.

Горицвіт Р. Романівські традиції / Р. Горицвіт // Житомирщина. – 2017. – 13(21 лют.). – С. 5.

Кривда М. Премія імені Максима Рильського за переклад шедевра світової культури / Марина Кривда // Голос України. – 2017. – № 147. – С. 4.

Григоренко С. Максим Рильський-гість Максима Рильського приніс / С. Григоренко. – Літературна Україна. – 2016. – № 10. – С. 3.

Ціон В. «Петлюрівський недобиток» Максим Рильський / В. Ціон. – Літературна Україна – 2016. – № 12. – С. 4.

Шевченко І. Нев'янучий цвіт «Романівської весни» / Ірина Шевченко // Житомирщина. – 2016. – № 50(13 трав.). – С. 6.

Божко С. Визначено лауреата премії імені Максима Рильського / Світлана Божко // Уряд. кур'єр. – 2015. – № 52. – С. 3.

Букет Є. Таємниці роду Рильських / Є. Букет // Слово просвіти. – 2015. – № 12. – С. 16.

Вітвіцька Ю. «Я зненацька у людській розмові Дружній голос душу стрепене...» : вечір-портрет до 120-річчя від дня народження Максима Рильського / Юлія Вітвіцька // Українська мова та література. Шкільний світ. – 2015. – № 3(лют.).

Пазяк Н. Рильський неокласичний / Н. Пазяк // Літературна Україна. – 2015. – № 12. – С. 1, 4, 5.

Панчук Л. «Я молодий і чистий, як вічність молодий» : до 120-річчя від дня народження Максима Рильського / Лариса Панчук // Житомирщина. – 2015. – № 26/27(17 берез.) – С. 7.

Славинський М. Максим Рильський : «Я багато й тяжко думав» : до 120-річчя від дня народження / М. Славинський // Українська літературна газета. – 2015. – № 6. – С. 16–17.

Хіміч М. «Троянди й виноград» від нащадків поета : до 120-річчя від дня народження Максима Рильського / М. Хіміч // Голос України. – 2015. – № 49(19 берез.). – С. 7.

*

*

*

Рильський Максим Тадейович // Митці України : енцикл. довідник / за ред. А. В. Кудрицького ; [упоряд.: В. С. Лабінський, В. С. Мурза]. – Київ, 1992. – С. 494.

Рильський Максим Тадейович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 17–21.

Рильський Максим Тадейович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019.– С. 27–31.

26 березня

**110 років від дня народження
Ріхтера Святослава Теофіловича
20.03.1915–1.08.1997**

Святослав Теофілович Ріхтер – один із найвеличніших піаністів ХХ століття. Він належить до тієї нечисленної категорії людей, про яких навіть не можна сказати, що вони зробили внесок у світову культуру, вони – частина цієї світової культури.

Народився С. Т. Ріхтер 20 березня 1915 р. в м. Житомир в сім'ї, де були сильні музичні та театральні традиції. Дід Данило Ріхтер був настроювачем фортепіано і органів у храмах, почесним громадянином міста, батько – Теофіл Данилович був чудовим піаністом, займався приватною викладацькою діяльністю, давав концерти. Мати Ганна Павлівна Москальова була із досить заможної родини, в якій були квартири, особняки в Житомирі та маєток в с. Судачівка (тепер Чуднівський район Житомирської області). Вона мала чудові акторські здібності і часто виступала в аматорських спектаклях, грала на роялі.

Початкову музичну освіту Святослав Ріхтер отримав від батька. В 1916 р. Теофіла Даниловича запросили до Одеси, де він став органістом місцевої кірхи й водночас викладачем консерваторії. Маленький Светік, так його звали рідні, залишився в Житомирі до 1922 р. на піклуванні Москальових. Його виховували тітка Мері (Тамара Павлівна Москальова), обдарована художниця, а ще непоказна житомирська архітектура, в якій він змалку знаходив свою красу та привабливість.

На початку 20-х років в 15-річному віці Святослав Ріхтер переїжджає до батьків в Одесу, де навчається в загальноосвітній школі, а також починає працювати акомпаніатором в музичному будинку моряка, а згодом – концертмейстером Одеської філармонії.

Майже щороку Святослав приїздить на літні канікули чи у відпустку до Житомира. Зазвичай бував у місцевому музичному училищі, де викладав його дядько Микола Павлович Москальов. Часто влаштовував тут імпровізовані музичні концерти.

В 1937 р. Святослав Ріхтер вступає у Московську консерваторію до класу професора Генріха Нейгауза. Вже тоді починає концертну діяльність. В 1945 р. він завоював першу премію на Всесоюзному конкурсі музикантів-виконавців і був сприйнятий як викінчений піаніст світового значення.

Відтоді розпочинається інтенсивна концертно-виконавська діяльність піаніста – спершу по СРСР, а від середини 50-х років – у багатьох країнах світу: Чехословаччині, Польщі, Угорщині, Румунії, США, Канаді, Англії, Франції, Італії, Швеції, Туреччині, Японії. Ареною його виступів стає весь світ, який аплодує видатному піаністу.

Багато разів С. Ріхтер бував у рідному місті, де в 60-ті роки виступає з безкоштовними концертами перед музичною студентською молоддю. Своїми блискучими концертами Ріхтер продемонстрував перед земляками свою неперевершену майстерність, геніальне володіння технікою фортепіанної гри, проте з 1965 р. перестав приїжджати в рідне місто.

Піаніст часто концертував у Києві, Львові, інших обласних центрах та невеликих містах України. Уже в 70-річному віці піаніст здійснив концертну програму, яка за масштабом не мала собі рівних: від Новгороду до Хабаровська, а звідти до Саратова, з липня по грудень у містах і невеликих містечках дав 150 концертів. В 1988 р. Ріхтер здійснює турне Україною, яке почалося у Львові. Українські газети рясніли схвальними вдячними відгуками слухачів.

Віртуозна майстерність С. Ріхтера відзначена найвищими званнями, преміями і нагородами. Як класик світового фортепіанного виконання ХХ століття С. Т. Ріхтер зайнявся активною діяльністю з організації регулярних літніх музичних фестивалів класичної музики у Франції.

1 серпня 1997 р. від серцевого нападу у Парижі легендарний піаніст Святослав Ріхтер помер.

Житомиряни завжди пам'ятають свого земляка і пишаються ним. До наших днів зберігся будинок, де він народився. З 1998 р. в Житомирі проводиться Міжнародний фестиваль майстрів мистецтв імені С. Ріхтера, з 2003 р. в рамках фестивалю започатковано конкурс юних піаністів. У березні 2004 р. в Житомирі відкрито благодійний фонд ім. С. Ріхтера, у 2011 р. – меморіальну дошку, в 2015 – «Кімнату пам'яті Святослава Ріхтера» в музичній школі № 2, яка з 2010 р. носить його ім'я. А в 2016 р. ім'я видатного піаніста присвоєно одній із вулиць міста.

Література:

Лутай М. Є. Німці в Україні : історія і сьогодення / Майя Лутай. – Житомир : Рута, 2010. – 540 с.

Рябцова А. Землякам про Святослава Ріхтера : геній фортепіано у спогадах сучасників / Алла Рябцова. – Житомир: Полісся, 2010. – 90 с.

*

*

*

Ларін, О. Ріхтеріана: нові цікаві знахідки : краєзнавці продовжують вивчати біографію славетного піаніста / Олександр Ларін ; фото Володимира Кліха // Житомирщина. – 2023. – № 46(8 груд.). – С. 7.

Гоженко О. Українська колиска для Святослава Ріхтера / Олексій Гоженко, Георгій Мокрицький // 20 хвилин. – 2020. – № 12(24 черв.). – С. 18–19.

Бовкун С. Автограф маестро Ріхтера : перші публікації нашої газети про геніального піаніста / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 21. – С. 5.

Бовкун С. Житомир очима Ріхтера / С. Бовкун // Житомирщина. – 2019. – № 28. – С. 9.

Журавська Л. Святослав Ріхтер – житомирянам з побажанням щастя / Людмила Журавська // Житомирщина. – 2018. – № 22. – С. 5.

Бовкун С. Він ще й фотографував класно : в Житомирі експонуються фотознімки, зроблені славетним Ріхтером / Сергій Бовкун // Житомирщина. – 2017. – № 21. – С. 6.

Шпак В. Талант, помножений на труд : 20 березня 1915 року народився Святослав Ріхтер / Віктор Шпак // Місто. – 2017. – № 11. – С. 7.

Лук'яненко О. Зібралися шанувальники творчості Ріхтера / Оксана Лук'яненко // Голос України. – 2016. – № 46. – С. 8.

Паламарчук В. Пам'яті Великого Музиканта / Вікторія Паламарчук // Пульс. – 2016. – № 11. – С. 5.

Степовий В. Святослав Ріхтер : у музиці та книгах / Володимир Степовий // Житомирщина. – 2016. – № 30. – С. 10.

У Житомирі згадували славетного земляка, музиканта зі світовим ім'ям – Святослава Ріхтера // Місто. – 2016. – № 11. – С. 12.

Бохонов Ю. Ріхтер і Україна : виповнилося 100 років від дня народження великого музиканта / Юрій Бохонов // Наука і суспільство. – 2015. – № 9/10. – С. 51–53.

Горицвіт Р. Пам'яті Святослава Ріхтера : міжнародний фестиваль у Житомирі, присвячений 100-річчю геніального піаніста / Рада Горицвіт // Житомирщина. – 2015. – № 25. – С. 11.

Гуцалюк О. Раннє дитинство в Житомирі – його кращі роки / Олександр Гуцалюк // Місто. – 2015. – № 11. – С. 7.

Дубовик О. Філософ рояля : Святослав Ріхтер народився в Житомирі / Ольга Дубовик // Українське слово. – 2015. – № 50. – С. 10.

Конашевич О. У Житомирі відкрили «Кімнату пам'яті Святослава Ріхтера» / О. Конашевич // Меркурій. – 2015. – № 10. – С. 2.

Конев В. О чем молчал великий пианист двадцатого века Святослав Рихтер / Виктор Конев // Эхо. – 2015. – № 2. – С. 9–10.

Кочевенко Л. «Реквієм ХХ століття» і трагедія Святослава Ріхтера / Людмила Кочевенко // Житомирщина. – 2015. – № 62. – С. 10.

Макаренко Г. Святослав Ріхтер повернувся в Житомир / Гарій Макаренко // Меркурій. – 2015. – № 12. – С. 2.

Монсенжон Б. Бруно Монсенжон: «На сцену вышел Святослав Рихтер и стоя сыграл первые ноты. Но с такой силой, что рояль сдвинулся с места и порвало струну» : [беседа с французским кинодокументалистом, скрипачем Бруно Монсенжоном] / Б. Монсенжон ; вел беседу А. Левит // Факты и комментарии. – 2015. – № 101. – С. 9.

Оболенский И. Жизнь по шкале Рихтера : исполнилось сто лет со дня рождения великого пианиста / Игорь Оболенский // Московский комсомолец в Украине. – 2015. – № 13. – С. 10.

Пинчук О. Олег Пинчук : «Со Святославом Рихтером меня познакомил в Женеве Мстислав Растропович. Мы пили кофе на террасе отеля» : [беседа со скульптором О. Пинчуком] / О. Пинчук // Факты и комментарии. – 2015. – № 58. – С. 7.

У кімнаті пам'яті Святослава Ріхтера провели першу екскурсію // Пульс-норма. – 2015. – № 10. – С. 4.

Хоменко Н. «Музикант сторіччя родом із Житомира» / Наталія Хоменко // Житомирщина. – 2015. – № 134/135. – С. 10.

Шевченко І. Його мистецтво – на віки / Ірина Шевченко // Житомирщина. – 2015. – № 31. – С. 1.

Юсипей Р. «Ріхтер сприймався сучасниками як надлюдина і небожитель...» / Р. Юсипей // Дзеркало тижня. – 2015. – № 9. – С. 13.

* * *

Ріхтер Святослав Теофілович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 22–25.

Ріхтер Святослав Теофілович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019.– С. 32–36.

1 квітня

**90 років від дня народження
Крищенко Вадима Дмитровича
1.04.1935**

Народився Вадим Дмитрович Крищенко 1 квітня 1935 р. в м. Житомир у сім'ї студентів Житомирського педінституту. Дитячі роки минули у дідуся в селі Глибочок Баранівського району. Це вони з добрим баченням світу і безмежною любов'ю до землі благодатно вплинули на формування поетичного світогляду майбутнього поета.

Запам'ятались хлопчині важкі роки фашистської окупації, а коли батько повернувся з фронту, Вадим з батьками оселився в Житомирі. Десятирічку закінчував в школі № 23, тепер Житомирська міська гуманітарна гімназія. В 2011 р. тут було відкрито музей В. Крищенко.

Коли йому виповнилось 14 років, померла мати. Світлий образ матері пройшов через всю його поетичну творчість.

Під час навчання в Київському державному університеті на факультеті журналістики, брав участь у студентському театрі, відвідував літературну студію, якою керував Юрій Мушкетик, а старостою був Василь Симоненко. Перебував на журналістській роботі. Перша збірка поезій «Тепла прорість» вийшла в 1963 р.. Поетичний доробок Вадима Крищенко становить 30 збірок: «Щирість» (1966), «Зустрічі з літом» (1974), «Ясен день» (1977), «Напруга дня» (1979), «Доки живу» (1985), «Біля останнього багаття» (1993), «Дзвонар» (1998) та ін., окремо слід виділити збірки для дітей: «Паперові човники» (1972), «Сонячне яблучко» (1973), «Ласкаві промінці» (1975), «В містечку чудес» (1977), «Завтра в школі» (1978), «Ромашки» (вірменською мовою), «Март, откуда ты идёшь» та ін.

Поетична палітра Вадима Крищенко воістину багата. У його дивосвіті любов до сонця і хліба, до батьків і друзів, до України, філософське осмислення людського буття, замилювання красою неба і землі, звеличення любові і добра.

Поезія «Браття-українці» – високого громадянського звучання. Це роздум про самоусвідомлення української нації в епоху відродження. Поетові болить душа за державу, за народ, який обкрадають можновладці.

Дуже широкий діапазон має пісенна лірика поета. У співпраці з кращими композиторами України народились такі пісні: «Отчий край», «Молитва за Україну», «Дві гітари», «Лебеді кохання», «Наливаймо браття кришталеві чари», «Полісяночки», «Берег любові», «Одна єдина» та інші.

Його пісня «Кришталеві чари» стала воістину народною, а у поетичному доробку цього талановитого поета багато крилатих висловів, які надовго запам'ятовуються.

Юрій Мушкетик зазначив, що Крищенко – один із найщиріших нині поетів-піснярів з невичерпним пісенним набутком, позначеним задушевністю

і ліризмом. За вагомий особистий внесок у розвиток українського пісенного мистецтва Вадима Крищенка відзначено багатьма званнями: заслужений працівник культури (1985), заслужений діяч мистецтв України (1995), народний артист України (2007), лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Нечуя-Левицького, імені Андрія Малишка, імені Дмитра Луценка, а також багатьох міжнародних та всеукраїнських пісенних конкурсів і фестивалів. Він кавалер державних нагород – ордена Ярослава Мудрого V ступеня, ордена «За заслуги», ордена Трудового Червоного Прапора, найвищої київської відзнаки «Знак Пошани», найвищих нагород Української православної церкви — ордена Андрія Первозванного та ордена Святого Володимира, найвищої відзнаки громадських організацій – Лицар Вітчизни та багатьох інших. Неодноразово за творчі надбання йому присуджувалось звання «Кращий поет-пісняр України». Вадим Дмитрович є членом Національної Спілки письменників України (1972).

Житомирщина для поета – завжди рідна земля. У школі, яку він закінчив, відкрито музей-виставку «Поетична світлиця Вадима Крищенка». Отчий край надихає поета на нові пошуки і здобутки в поетичному слові та пісні.

Література:

Крищенко В. Д. Не опускаючи очей : вибране / Вадим Крищенко. – Київ : Кордон, 2013. – 629 с.

Крищенко В. Д. Українська душа : [поезії] / Вадим Крищенко. – Київ : Дніпро, 2009. – 590 с.

Крищенко В. Д. Усі ми прагнемо любові : пісні / Вадим Крищенко. – Київ : ВІРА ІНСАЙТ, 2003. – 260 с.

Крищенко В. Д. Поезії / Вадим Крищенко. – Київ : ВІРА ІНСАЙТ, 2002. – 447 с.

* * *

Крищенко В. Слово убитого солдата : [вірш] / В. Крищенко // Літературна Україна. – 2014. – № 27. – С. 1.

Крищенко В. Вірші / Вадим Крищенко // Слово просвіти. – 2011. – № 13. – С. 12.

Крищенко В. За кадром зими : [вірші] / В. Крищенко // Літературна Україна. – 2011. – № 6. – С. 9.

Крищенко В. Вадим Крищенко : «Одна из моих песен – «Наливаймо, браття, кришталеві чаші» – уж точно вошла в историю : Ежи Гофман использовал ее в фильме «Огнем и мечом» : [беседа с Вадимом Крищенко] / В. Крищенко // Факты и комментарии. – 2015. – № 56. – С. 9.

Крищенко В. Вадим Крищенко : Хай щастить вам, люди добрі! : [розмова з поетом-піснярем, заслуженим діячем мистецтв України В. Крищенко] / В. Крищенко // Слово просвіти. – 2015. – № 13. – С. 14.

Крищенко В. Вадим Крищенко: «Я так раненько притулився до пісні» : [розмова з поетом-піснярем, народним артистом України В. Крищенко] / В. Крищенко // Культура і життя. – 2013. – № 51. – С. 7.

Крищенко В. Д. Вадим Крищенко : «Я затятий борець за українську культуру, українську пісню і духовність» : [розмова з поетом-піснярем В. Крищенко] / Вадим Крищенко // Правда України. – 2011. – № 23. – С. 4.

Крищенко В. Вадим Крищенко: «Хай хоч одна пісня тебе перелетить...» : [беседа з поетом Вадимом Крищенко] / В. Крищенко; вів бесіду В. Бойко // Літературна Україна. – 2009. – № 15. – С. 8.

* * *

Косарчук О. М. Література рідного краю. Стежками творчості поетів Житомирщини : посіб. для вчителів укр. мови та літ. / Олена Косарчук. – Житомир : Рута, 2017. – 135 с.

* * *

Жулинський М. Його пісні співає Україна / Микола Жулинський // Літературна Україна. – 2020. – № 49/50(26 груд.) – С. 13 : портр. – (Постать).

Малюта І. Як пісенні цілби / Іван Малюта // Слово просвіти. – 2020. – № 18/19(18–24 черв.) – С. 8 : портр. – (Слово многоцінне).

Овчаренко Е. Вадим Крищенко: «Пісня мені продовжує життя» / спілкувався Едуард Овчаренко // Музика. – 2020. – № 1/3. – С. 18–22.

Вадим Крищенко – лауреат! // Слово просвіти. – 2019. – № 51(19–25 груд.). – С. 1.

Балтянський М. Дзвони вечірнього слова / Михайло Балтянський // Літературна Україна. – 2018. – № 23. – С. 11.

Самійленко Л. Такою була воля бога, який почув помисли поета-пісняка / Леся Самійленко // Культура і життя. – 2017. – № 18. – С. 7.

Балабко О. Поет у музеї : у Житомирі відкрито виставку, присвячену творчості Вадима Крищенка / Олександр Балабко // Літературна Україна. – 2017. – № 42. – С. 14.

Куш Л. «Нехай буде воля Твоя» / Л. Куш // Літературна Україна. – 2017. – № 16. – С. 13.

У Києві відбувся творчий вечір «Нехай буде воля Твоя» поета-пісняка, народного артиста України Вадима Дмитровича Крищенка.

Жмурщук М. П. Вадим Крищенко і Житомир / М. П. Жмурщук // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Постаті землі Житомирської», присвяченої 120-річчю ювілею видатного класика української літератури ХХ ст., перекладача, публіциста Максима Тадейовича Рильського, 22–23 травня 2015 р. : наук. збірник. – Бердичів : Мельник М. В., 2015. – С. 160–164.

*

*

*

Крищенко Вадим Дмитрович // Письменники Житомирщини. Кн. 2 / авт.-упоряд.: М. П. Пасічник. – Житомир, 2014. – С. 67–76.

Крищенко Вадим Дмитрович // Сучасні письменники України : біобібліогр. довідник / Нац. спілка письменників України ; [упоряд. А. Гай ; ред. О. Курило]. – уточ. і допов. – Київ, 2012. – С. 237.

Крищенко Вадим Дмитрович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна наукова б-ка. – Житомир, 2014. – С. 26–28.

Крищенко Вадим Дмитрович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 37–40.

**135 років від дня народження Савченка Якова Григоровича
2.04.1890–2.11.1937**

Один із перших літературних символістів Яків Григорович Савченко народився 2 квітня 1890 р. в с. Жабки Лохвицького району на Полтавщині в сім'ї селян-ремісників. Вчився в реальній школі, але не закінчив її. Навчався в Київському університеті, але ж знову не довчився. Певний час учителював в селах на Сумщині, опісля – повністю віддався літературній праці. В 1913 р. у львівському журналі «Ілюстрована Україна» вийшов перший друкований твір Савченка.

Напередодні революції Яків Савченко опинився в Житомирі, де мешкав десь до початку 20-х років.

Відомо, що поет співпрацював з газетою «Громадянин», яка видавалась в Житомирі з травня 1917 по 1918 р. Це була чи не єдина на той час волинська газета, що виходила українською мовою. З «Громадянином» мали тісні зв'язки Василь Кравченко, Людмила Волошка, Вероніка Морозівна, Петро Антонович та інші прогресивні літератори, науковці, громадські діячі Волині. «Громадянин» відстоював право української нації на свою мову, вів боротьбу проти зневажання української культури. Все це відобразилось у його творчості. Яків Савченко також добре знався з групою молодих літераторів та творчої інтелігенції, що на той час відігравала помітну роль в мистецькому житті Житомира. У другій половині 1917 р. зусиллями Я. Савченка, К. Поліщука, А. Павлюка, Й. Заранчука мав вийти альманах «Стерні». На жаль, видання його залишилось нездійсненим.

В 1919 р. волинська «Просвіта» видала першу книжку Якова Савченка «Поезії». В Житомирі ж через 3 роки було видано і другу збірку віршів «Земля».

У першій збірці молодий поет-символіст не виходить за межі мотивів і манери письма, притаманних пізньому українському символізму з домінуючими в ньому ознаками – песимізмом, розчаруванням, містичними абстракціями. Зате друга знаменувала різкий відхід від символізму й переорієнтацію на творчість, усіма своїми ознаками пов'язану з конкретикою тієї доби і з утвердженням «пролетарського мистецтва». Далі, пройшовши через нетривале захоплення ідеями футуристів, Я. Савченко полишає поезію і переходить до діяльності критика й літературознавця.

У загалом доброзичливій рецензії на першу збірку Микола Зеров пояснював мотиви зневіри в простому наслідуванні російських символістів. Проте як би не було, український символізм не вилився в просте наслідування європейських та російських зразків, а став свого часу своєрідним літературним явищем. У творчих пошуках виявилися прагнення збагатити літературу новими формами, бажаннями внести в естетику красного письменства своє слово і врешті – намагання писати так, як ніхто

раніше не писав. Мінорні мотиви, уникання злободенності – все це було виявом настроїв частини інтелігенції в період першої світової війни. А запізнений прихід в літературу цієї течії пояснюється несприятливими умовами друку, пов'язаними із заборонаю в 1914 р. майже всіх українських видань.

Отож розквіт українського символізму припадає аж на 1918 р. У цей час виникає революційна символіка і саме нею позначено другу збірку Савченка «Земля» (1921р.) з мажорним настроєм, піднесеністю, революційною тематикою; бунтарством і космізмом. У новій збірці поет, залишаючись символістом, вже наближався до панфутуризму. В подальшому поети-символісти, як писав критик Ф. Якубовський, «продовжували і довели до цілковитого самозаперечення стару лінію розвитку модернізму, не підмінюючи цієї лінії істотно новими шуканнями або зовсім відмінними від модернізму способами творчості. В цих умовах Я. Савченко, не знайшовши інших шляхів у поезії, зайнявся літературно-критичною діяльністю. Він виявився здібним, активним критиком і все ж, аналізуючи його поетичний доробок із позицій сьогодення, можемо констатувати, що кращі поезії Савченка і нині будять поетичну уяву, в той час як його критичні роботи мають хіба що тільки історико-літературне значення: «Проти реставрації греко-римського мистецтва» (1927), «Азіатський апокаліпсис» (1926), «Поети й белетристи» (1927), «Народження українського радянського кіно» (1930) та інші.

У вересні 1937 р. за постановою військового прокурора КВО Яків Савченко був заарештований у себе на квартирі. Йому було пред'явлено звинувачення в тому, що він є учасником антирадянської націоналістичної організації і за завданням цієї організації проводив проти Радянської влади шпигунську, шкідницьку і терористичну діяльність.

Життєвий шлях Якова Григоровича Савченка обірвався на Соловках у 1937 р. Реабілітований посмертно.

Література:

Українське Диво : поетична антологія : у 3 кн. Кн. 2 / [за упорядкув. та ред. Володимира Коломійця]. – Київ : Укр. письменник, 2005. – 534 с.

Вміщено твори Я. Г. Савченка та інформацію про нього.

Проклятого віку струна : поезія повернутих із забуття. (Людмила Волошка, Клим Поліщук, Яків Савченко) / Упоряд. та передмова В. Врублевського. – Житомир, КВО «Житомир. Вісник», 1992. – 96 с.

Яків Савченко. – С. 61–91.

Антологія української лірики. Ч. 1. До 1919 / за ред. О. Зілинського. – Торонто : Мозаїка, 1978. – 440 с.

Вміщено твори Я. Г. Савченка та інформацію про нього.

* * *

Шевчук А. «Житомирське» гроно поетів / А. Шевчук // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 25–31.

Шевчук А. О. Житомирські етюди : зібрані твори / Анатолій Шевчук ; авт. передм. Володимир Даниленко. – Житомир : Рута, 2013. – 622 с.
Вміщено інформацію про Я. Г. Савченка.

Злочин / упоряд. Петро Кардаш. – Мельбурн ; Київ : Фортуна, 2003. – 555 с.
Вміщено інформацію про Я. Г. Савченка.

Врублевський В. М. Повернуті із забуття : Клим Поліщук і Яків Савченко / В. Врублевський // Поліський дивосвіт : література рідного краю : Житомирщина : В 2-х ч. Ч. 1. : Критичний огляд. – Житомир, 2000. – С. 113–122.

Славутич Яр. Розстріляна муза : Мартирологічні нариси про поетів. – 2-е вид., випр. і доп. / Яр Славутич. – К. : Либідь, 1992. – 184 с.
Інформація про Якова Савченка – С. 85–88.

З порога смерті... : письменники України – жертви сталінських репресій. – К. : Рад. письменник, 1991. – 494 с.
Савченко Я. – С. 380–383.

* * *

Омельчук О. Літератори й театralи між УНР та Директорією / Олеся Омельчук // Слово і час. – 2020. – № 4. – С. 19-31.
Вміщено інформацію про Я. Г. Савченка.

Шевчук А. «Житомирське» гроно поетів / А. Шевчук // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 25–31. – (Розвідки).

Карагедова О. Г. Яків Савченко в Житомирі / О.Г. Карагедова // Матеріали міжнародної науково-краєзнавчої конференції «Актуальні проблеми географії, екології, історії Великої Волині». – Житомир, 2004. – С. 399–405.

* * *

Савченко Я. Г. // Мистецтво України : біобібліогр. довід. – К. : 1997. – С. 521.

Шинкарук В. Савченко Я. Г. // Літературна Житомирщина : біобібліогр. довід. / В. Шинкарук. – Житомир, 1993. – С. 29.

Савченко Яків Григорович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 р. : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 29–31.

5 червня

**90 років від дня народження
Концевича Євгена Васильовича
5.06.1935–21.07.2010**

Доля відомого письменника-шістдесятника Євгена Концевича героїчна і трагічна. Він народився в селі Млинище Житомирського району в сім'ї, у якій навіть переїзд до міста не змінив патріархального побуту й традицій. Проте дружба з надзвичайним хлопчиком з незвичайної сім'ї Васильком Хомичевським відкрила перед ним сповнений таємничості і поезії інший світ – книжковий.

Коли Євгену виповнилось 17 років, з ним стався нещасний випадок, травма хребта, після якого широкоплечий красень залишився назавжди прикутий до ліжка. Що робити далі, як жити, як знайти посильне і корисне заняття? Василь Хомичевський придбав Євгену телевізор, порадив спробувати себе на літературній ниві. Дебют Є. Концевича як письменника відбувся наприкінці 50-х. Валерій Шевчук заніс кілька оповідань Концевича Леоніду Новиченку, який передав їх для публікації в «Літературну Україну». 1964 р. вийшла друком перша книжечка новел Є. Концевича «Дві криниці». Так започаткувався тернистий шлях письменника.

«Письменником я став з примусу долі», – згадував Євген Васильович, у якого за плечима вже було понад сорок творчих літ.

Про творчий подвиг прикутого до ліжка письменника пішов широкий розголос. Про нього багато писали, говорили в літературних колах. Неординарна літературна доля Євгена Концевича зацікавила партійні – радянські органи, де вже зріла ідея зробити з Євгена героя-корчагінця. Про нього з'явилися публікації в пресі, пішли-посипалися захоплені листи-відгуки. Він міг би увійти в романтичний образ героя-мученика, перед ним розкривалась перспектива широко розрекламованого письменника типу Миколи Островського. Проте Концевич відмовився від такої пропозиції. Душа молодого письменника тягнулася до зображення життя без партійно-комсомольського гриму. Герої його оповідань і новел – наші сучасники з їх нелегкими шляхами до пізнання істини добра, любові і справедливості.

Здалеку до будинку молодого літератора приїздили найзавзятіші шістдесятники – В'ячеслав Чорновіл, Алла Горська, Іван Дзюба, Михайлина Коцюбинська та інші. Його домівка поступово перетворилася на осередок української ідеї на Житомирщині. Суперечки про літературу переросли в роздуми про українську мову, про долю України.

«Недремне око КДБ» вдень і вночі чатувало за оселею Концевичів. Розмови в хаті підслуховувались, в помешканні письменника робився обшук. Не раз письменнику погрожували, що позбавлять інвалідської пенсії, постійно шантажували його дружину Майю Борисівну. У кінці шістдесятих років його хотіли виключити із членів Спілки письменників, проте ціною

одного голосу на захист письменника (чотири «за» проти п'яти «проти»), письменники Житомирщини захистили свого побратима по перу.

Партійна номенклатура не змирилася з опозицією в обласному відділенні СПУ. У спілці письменника залишили, проте створили нестерпні умови. У пресі з'явилися погромні матеріали, його звинувачували у збереженні антирадянської та наклепницької літератури.

Над Євгеном Концевичем надовго нависла завіса демонстративного замовчування. Проте у суворих умовах письменник витворив свій оригінальний творчий доробок. Його друга книжка «Йдучи вулицею» вийшла аж 1985 р. Перекладацької майстерності він учився в Бориса Тена. Написав низку есе, зокрема про свого вчителя та про Івана Світличного. Письменник Олексій Опанасюк писав про Концевича: «Це громадський діяч, це мужня людина, це честь нашого Житомира».

Будучи поза політичними організаціями, Є. Концевич мав великий вплив на національно-культурне, літературне життя Житомира, на духовне відродження України. Він користувався величезною повагою і любов'ю в колах української інтелігенції. Письменник І. Дзюба так сказав про письменника: «Євген Концевич свого роду символ і легенда для цього покоління – покоління шістдесятників. Це дивовижна людина, яка завжди всіх надихала, не його треба було підтримувати, як здавалось б, – він усіх підтримував і підживлював енергією...».

У роки незалежності за нескорений дух і творчу звитягу Є. Концевич був нагороджений преміями ім. І. Огієнка, Василя Земляка, орденом «За мужність» III ступеня.

Євген Васильович пішов у засвіти 21 липня 2010 р.

В червні 2011 р. було започатковано Міжнародну премію імені Євгена Концевича, яка щорічно присуджується за заслуги у розвитку національної духовної культури, за визначну українотворчу діяльність в номінаціях «Політика», «Література». Премія вручається в день народження Є. Концевича. Ім'ям письменника названо вулицю в м. Житомир, на приміщенні Житомирського ліцею № 23 встановлено меморіальну дошку.

Література:

Концевич Є. Сентиментально, але по-голубиному... (із циклу «Голубині пастелі») / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2024. – № 34. – С. 44–51.

Концевич Є. Груша / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2023. – № 32. – С. 45–47.

Концевич Є. Чорновики до автобіографії / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2023. – № 33. – С. 6–7.

Концевич Є. З Лугані – на Тетерів / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2022. – № 31. – С.91–93.

Концевич Є. Біблійний підтекст його долі / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С. 9–13.

Концевич Є. Чорна блискавиця : [новела] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2019. – № 26. – С. 76–77.

Концевич Є. Чужа радість : [новела] / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 61–63.

Концевич Є. Таємна зброя Валерія Шевчука / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2017. – № 23. – С. 16–19.

Концевич Є. Кришталевий вечір / Євген Концевич // Світло спілкування. – 2017. – № 22. – С. 44–46.

*

*

*

Кіпіані В. Дисиденти : [збірник] / Вахтанг Кіпіані. – Харків : Vivat, 2021. – 348 с.

Вміщено інформацію про Є. В. Концевича.

Лицар нескореного духу : спогади про Євгена Концевича / [редкол.: Яків Зайко та ін. ; ред.-упоряд. Григорій Цимбалюк]. – 2-е вид., допов. – Житомир : Євенок О. О., 2016. – 385 с.

Шевчук В. О. На березі часу. Ті, котрі поруч : спогади про сучасників / Валерій Шевчук ; [голов. ред. С. Головка ; ред. О. Вербило, А. Венцковський]. – Київ : Либідь, 2015. – 575 с.

Вміщено спогади про Є. В. Концевича.

*

*

*

Чайковська В. Ностальгійне / Ванда Чайковська // Світло спілкування. – 2024. – № 34. – С. 85–93.

Спогади про видання книг Є. В. Концевича.

Врублевський В. Школа Концевича / Василь Врублевський // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С. 25–26.

Жиленко І. Серцем до серця : [листи] / Ірина Жиленко // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С. 1–20.

Редчиць, Іван. І став зорею голубою : вінок сонетів Євгенові Концевичу / Іван Редчиць // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С.21–24.

Цимбалюк Г. Короткий глосарій пієтету / Григорій Цимбалюк // Світло спілкування. – 2020. – № 28. – С. 14–15.

Спогади про Є. В. Концевича.

Натикач Л. Є тепер і астероїд Євгена Концевича / Людмила Натикач // Світло спілкування. – 2018. – № 25. – С. 27; Житомирщина. – № 73. – С. 6.

Сергієнко О. Редут українського опору в Житомирі / О. Сергієнко // Світло спілкування. – 2015. – № 18. – С. 11.

* * *

Бовкун С. «Від нього йшло світло...» : в Житомирі згадали Євгена Концевича / Сергій Бовкун ; фото автора // Житомирщина. – 2022. – № 27(24 черв.). – С. 8.

Натикач Л. Світло, скроплене сльозами / Людмила Натикач // Голос України. – 2019. – № 125(6 лип.). – С. 9.

На честь 80-річчя від дня народження Євгена Концевича у Житомирі відкрили пам'ятну дошку // Ехо. – 2015. – № 24. – С. 17.

* * *

Концевич Є. В. // Письменники Житомирщини. Кн. 1 / автор-упоряд. : М. Пасічник, П. Білоус, Л. Монастирецький. – Житомир, 2010. – С. 51–78.

Концевич Євген Васильович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 р.: краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 32–35.

Концевич Євген Васильович // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 41–44.

25 червня

**60 років від дня народження
Махоріна Геннадія Леонідовича
25.06.1965**

Махорін Геннадій Леонідович народився 25 червня 1965 р. в селі Софіївка Ново-Бузького району Миколаївської області, де батьки працювали за направленням після закінчення вищих навчальних закладів. 1970 р. родина переїхала до смт Ружина Житомирської області. Тут Геннадій Махорін закінчив 1982 р. середню школу і вступив до Житомирського державного педагогічного інституту ім. І. Франка на українське відділення філологічного факультету. В 1983–1985 рр. проходив строкову військову службу, після чого повернувся до навчання. 1988 р. закінчив педінститут і почав працювати вчителем української мови і літератури, історії і правознавства у школах Ружинського району. 1995 р. Г. Махорін закінчив історичний факультет Українського педагогічного університету ім. М. Драгоманова. І це не випадково, адже захопився краєзнавством, брав участь у підготовці колективної книги з історії Ружина, 1996 р. вийшло його перше наукове дослідження – «Ружинський і Вчорайшенський райони в роки непу (1923–1927 рр.)», а 1997 р. – ґрунтозна розвідка про історію унікального господарства «Новий світ», організованого реемігрантами з Канади і США. 1998 р. у співавторстві з учителем математики Віктором Олександровичем Митюком вийшла книга «Уклін тобі, рідно школо», присвячена 125-річчю з часу відкриття Ружинської школи. Ця книга отримала в 1999 р. перше місце на Всеукраїнському конкурсі книг туристсько-краєзнавчої тематики. 2000 р. побачила світ нова книга Геннадія Махоріна «Історія Ружинщини. Нариси і документи».

Зростала і професійна майстерність як педагога: його учні ставали переможцями районних предметних олімпіад в 1998 – 2000 рр. Але більші успіхи були в рамках щорічних конкурсів науково-дослідних робіт Малої академії наук України: його вихованці здобували призові місця на обласному і навіть Всеукраїнському рівні (троє учнів) у період з 1996 по 2000 р. На вчительській ниві Геннадій Леонідович досяг вищої професійної категорії і звання «старший вчитель», став призером обласного туру конкурсу «Учитель року – 2000». Його методику навчання «П'ять сходинок» вивчають і пропагують студентам в Інституті педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

З 2001 р. Г. Л. Махорін почав викладати на відновленому історичному факультеті в колишній альма-матер. З 2001 по 2011 р. працював викладачем на кафедрі історії України Житомирського державного університету ім. І. Франка. 2007 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену історії добровільної діяльності на Волині в 1793–1917 рр. У співпраці з методистом Житомирського Інституту післядипломної педагогічної освіти Ніною

Григорівною Сірик Геннадій Махорін підготував і видав у 2010 та 2011 рр. навчальні посібники для учнів Житомирщини «Історія рідного краю. 10 клас» (у співав. з професором М. І. Лавриновичем) та «Історія рідного краю. 11 клас» (у співав. з доцентом О. С. Кузьм'їним). Викладаючи на соціально-психологічному факультеті предмет «Основи демографії», написав і опублікував «Курс лекцій з основ демографії» – цей навчальний посібник став другим в Україні поряд з підручником професорки Тетяни Прибиткової і витримав три видання. Окрім того, Геннадій Махорін підготував і видав навчальний посібник «Вступ до історії», який також став другим в Україні поряд з підручником професорки Києво-Могилянської академії Тетяни Яковенко, для студентів історичного факультету ЖДУ ім. І. Франка.

Відгукувався і на актуальні теми історії України. Так, на Всеукраїнській конференції з проблем дослідження голодоморів в Україні, Геннадій Махорін вперше привернув увагу до необхідності вивчення і висвітлення численних повстань селян у період Голодомору 1932–1933 рр., а також багатьох прикладів взаємодопомоги у той страшний час. Показуючи приклад розкриття цих наукових проблем, першим в Україні видав книгу «Опір геноциду» і збірник документів «Боротьба українського селянства у часи Голодомору 1932–1933 рр.». Узагальненням цих досліджень стала його монографія «Форми опору українського селянства у часи Голодомору 1932–1933 рр.», виконана як грантовий проект від Інституту українознавчих досліджень Альбертського університету. Про взаємодопомогу у часи Голодомору 1932–1933 рр. Геннадій Махорін розповів у книзі «Герої-рятівники – люди високого гуманізму». Не в останню чергу завдяки його прикладу з'явилася книга «Людяність у нелюдяний час: добродійці в часи Голодомору», яку 2013 р. упорядкували Володимир Тилішак і Вікторія Яременко, започаткована загальноукраїнська програма учнівських досліджень під назвою «Гуманність у негуманний час».

З 2011р. і по даний час Геннадій Махорін – доцент кафедри суспільних наук Поліського національного університету. Паралельно з 2020 по 2022 рр. навчався у докторантурі при Національній академії аграрних наук України. Підготував до захисту докторську дисертацію.

У науковому творчому доробку Геннадія Махоріна – 75 книг і брошур, з них п'ять особистих монографій: «У світлі слави Рильського», «Форми опору українського селянства у часи Голодомору 1932–1933 рр.», «Українська національна революція 1917–1922 рр. та її перебіг на Житомирщині» (2017), «Історико-краєзнавчі студії з минулого Ружинщини» (2017), «Поліський національний університет: 100 років досвіду, традицій та професійності» (2022). Також став упорядником і автором колективної монографії «Нариси з історії освіти на Житомирщині», брав участь у написанні колективних монографій – «Житомирщина. Історичний нарис» (2005), «Трансформація українського суспільства та його еліти у контексті цивілізаційного розвитку Європи» (2018, 2019).

Присвятив увагу дослідженням історії м. Житомира, а також Андрушівського, Баранівського, Попільнянського районів і загалом Житомирщини. Видав 16 книг, які стосувалися історії Ружинщини. Це найбільша кількість книг про історію одного району, написана одним автором не тільки в Житомирській області, а й, мабуть, в Україні.

Геннадій Махорін, окрім вище перелічених книг, є автором і співавтором понад сотні статей, двох десятків передмов до книг колег-істориків. Він займається активною громадською діяльністю. Був депутатом Житомирської міської ради 7 скликання. Нині заступник Житомирської обласної об'єднаної ради ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, голова Асоціації інтелігенції Житомирської області, в.о. голови Житомирської районної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, головою регіональної комісії з реабілітації при Житомирській ОВА, керівник Житомирського центру історико-демографічних досліджень та біографістики, член топонімічної комісії при Житомирській міській раді, член консультативної ради з охорони культурної спадщини при Житомирській ОВА. Нагороджений найвищою відзнакою ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка – медаллю «Будівничий України», а також медалями «За заслуги перед м. Житомир» III ступеня і «Гордість ЖНАЕУ». Лауреат Всеукраїнської премії ім. Івана Огієнка в галузі науки (2018). У грудні 2022 р. Геннадій Махорін став Почесним Амбасадором Житомирщини.

Література:

Махорін Г. Житомиру 1140 років / Геннадій Махорін ; [худож. оформ. Л. Бондар ; авт. передм. С. Сухомлин]. – Житомир : НОВОград, 2024. – 359 с.

Махорін Г. Тисячолітня історія села Яроповичі : до 1050-річчя заснування стародавнього Ярополча, 200-ліття Габріеля Єнні, 100-річчя Миколи Максименка, 50-ліття творчої діяльності Валерія Березівського / Геннадій Махорін. – Житомир : Гембарський О. П., 2024. – 99 с.

Махорін Г. Гімназійний період історії ЖДУ імені Івана Франка / Геннадій Махорін. – Житомир : ФОП Гембарський О. П., 2023. – 203 с.

Махорін Г. Житомир туристичний / Геннадій Махорін. – Житомир : [Б. в.], [2023?]. – 32 с.

Махорін Г. Історія Поліського національного університету в особах : біограф. довідник / Геннадій Махорін ; Нац. спілка краєзнав. України, Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, Житомир. обл. орг. Нац. Спілки краєзнавців України, Житомир. обл. орг. УТОПІК. – Житомир : НОВОград, 2022. – 231 с.

Махорін Г. Екскурсії Житомиром : турист. путівник / Геннадій Махорін ; [худож. оформ. Л. Бондар]. – Житомир : НОВОГрад, 2021. – 310 с.

Махорін Г. Лютерани в історії Волині-Житомирщини (До 220-річчя заснування у Житомирі лютеранської громади) : [монографія] / Геннадій Махорін ; [авт. передм. В. Пінковський]. – Житомир : НОВОГрад, 2021. – 115 с.

Махорін Г. Житомирські кияни в історії Києва / Геннадій Махорін ; [конс. С. В. Собчук]. – Новоград-Волинський : НОВОГрад, 2020. – 120 с.

Махорін Г. Плеяда славетних жінок Житомирського краю : портрети на тлі епохи / Геннадій Махорін, Сергій Собчук. – Житомир : О. О. Євенок, 2020. – 131 с.

Махорін Г. 100 років у часі та просторі. Історія Житомирської гімназії №23 / Геннадій Махорін, Анатолій Дідківський, Дмитро Шилук. – Новоград-Волинський : НОВОГрад, 2020. – 167 с.

Махорін Г. Історія ветеринарної медицини як науки в Україні : навч. посіб. для студентів / Махорін Г. Л., Хоменко З. В. ; Житомир. нац. агроекол. ун-т, Центр іст.-демогр. досліджень та біографістики, Асоц. інтелігенції Житомир. обл. – Житомир : Рута, 2019. – 117 с.

Махорін Г. Непричесане диво / Геннадій Махорін ; [іл. Ольга Федорчук]. – Новоград-Волинський : НОВОГрад, 2019. – 85 с.

Махорін Г. У тіні славетного брата: Михайло Васильович Хомичевський / Геннадій Махорін // Волинь-Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. проблем. – 2019. – № 30. – С. 32–36.

Махорін Г. Л. Краєзнавчий календар пам'ятних дат на... / Житомир. обл. об-ня ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл., Житомир. нац. агроекол. ун-т, Центр іст.-демограф. дослідж. та біографістики ЖНАЕУ ; [упоряд. і авт. текстів Махорін Г. Л.]. – Житомир : О. О. Євенок, 2016 – .. 2018 рік / [авт. окр. ст. Святослав Васильчук]. – 2018. – 94 с.

Махорін Г. Історико-краєзнавчі студії з минулого Ружинщини / Геннадій Махорін ; [авт. передм. О. Коляновський ; обкл. О. Тунік]. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 185 с.

Махорін Г. Книга рекордів Житомира / Г. Махорін. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 71 с.

Махорін Г. Краєзнавчий календар пам'ятних дат на... / Житомир. обл. об-ня ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл., Центр іст.-демограф. дослідж. і біографістики ЖНАЕУ ; [упоряд. і авт. текстів Геннадій Махорін]. – Житомир : Євенок О. О., 2016 – .. 2017 рік. – 2017. – 54 с.

Махорін Г. Українська національна революція 1917–1922 рр. та її перебіг на Житомирщині : [монографія] / Геннадій Махорін. – Житомир : Євенок О. О., 2017. – 202 с.

Махорін Г. У світлі слави Рильських : [монографія] / Геннадій Махорін ; Житомир. обл. об-ня ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл., Центр іст.-демогр. дослідж. та біографістики ЖНАЕУ. – Житомир : О. О. Євенок, 2017. – 128 с.

Махорін Г. Форми опору українського селянства у часи Голодомору 1932-1933 рр. : дослідж. проведене за фінанс. підтримки Канад. ін-ту українознав. студій Альберт. ун-ту / Геннадій Махорін. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 165 с.

Махорін Г. Герої-рятівники – люди високого гуманізму / Геннадій Махорін ; Житомир. нац. агроєкол. ун-т, Житомир. обл. об-ня ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл. – Житомир : Рута, 2016. – 62 с.

Махорін Г. Л. Краєзнавчий календар пам'ятних дат на... / Житомир. обл. об-ня ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл. ; [упоряд. і авт. текстів Махорін Г. Л.]. – Житомир : Євенок О. О., 2016 – .. 2016 рік. – 2016. – 54 с.

Махорін Г. Немиринці – мальовниче село в Україні: іст.-краєзнав. дослідження / Геннадій Махорін, Валентин Горілецький ; [упорядкув. Махорін Г. Л.]. – Житомир : [б. в.], 2016. – 86 с.

Махорін Г. Станишівка століття тому : іст.-демогр. опис сіл Станишівка, Слобода-Селець і Бистри станом на поч. ХХ ст. / Геннадій Махорін, Микола Стадник ; Житомир. обл. об-ня Всеукраїнського т-ва «Просвіта» ім. Т. Шевченка. – Житомир : О. О. Євенок, 2016. – 51 с.

Махорін Г. Житомир. Сто підстав пишатися нашим містом / Г. Махорін, І. Саюк. – Житомир : Євенок О. О., 2015. – [56] с.

Махорін Г. Історія транспорту в Житомирі / Геннадій Махорін. – Житомир : Євенок О. О., 2015. – 50 с.

Махорін Г. Книга рекордів та досягнень Житомирщини / Геннадій Махорін, Іван Саюк. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2015. – 63 с.

Махорін Г. Нариси з історії медицини на Житомирщині / Геннадій Махорін. – Житомир : Рута, 2015. – 103 с.

Махорін Г. Наші Герої / Геннадій Махорін ; Житомир. обл. об-ня Всеукр. т-ва «Просвіта», Асоц. інтелігенції Житомир. обл. – [Вид. 3-тє, допов. і уточн.]. – Житомир : Рута, 2015. – 199 с.

Махорін Г. Л. Нариси з історії освіти на Житомирщині : монографія / [Г. Л. Махорін та ін. ; за заг. ред. Г. Махоріна] ; Упр. освіти Житомир. облдержадмін., Житомир. нац. агрокол. ун-т, Житомир. обл. об-ня Всеукр. т-ва «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Асоц. інтелігенції Житомир. обл. – Житомир : Полісся, 2014. – 192 с.

Махорін Г. Л. Освіта у Житомирському районі в загальноісторичному контексті : присвячується 75-річчю утворення Житомир. обл. / [Махорін Г. Л. ; за заг. ред. Каменчук В. В. ; Від. освіти Житомир. райдержадмін.]. – Житомир : Рута, 2014. – 329 с.

Махорін Г. Наші Герої / Геннадій Махорін ; Житомир. обл. об-ня Всеукр. т-ва «Просвіта», Асоц. інтелігенції Житомир. обл. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2014. – 131 с.

Махорін Г. Л. На порубіжжі Волині, Київщини і Поділля : іст. нарис про с. Журбинці і навколишні землі / В. П. Юрчук, Г. Л. Махорін. – Вид. 2-ге, допов. і уточнене. – Житомир : Євенок О. О., 2013. – 119 с.

Махорін Г. Ружин і Баламутівка за матеріалами Першого Всеросійського перепису населення 1897 року / Геннадій Махорін. – Житомир : Левченко О. Г., 2013. – 39 с.

Махорін Г. Село Немиринці за матеріалами Першого Всеросійського перепису населення 1897 року / Геннадій Махорін. – Житомир : Олег Левченко, 2013. – 58 с.

Махорін Г. Баранівський край: історія і сьогодення / Геннадій Махорін, Юрій Драган, Олена Мельник. – Житомир : Євенок О. О., 2012. – 162 с.

Махорін Г. Л. Житомирській області – 75 років: етапи розвитку, видатні постаті і події / Г. Л. Махорін. – Житомир : Євенок О. О., 2012. – 158 с.

Махорін Г. Л. Нариси з історії кобзарства в Україні : до 75-річчя від дня народж. бандуриста Миколи Нечипоренка / Геннадій Махорін, Сергій Черевко, Галина Шубіна ; [ред. Г. Л. Махорін] ; Житомир. обл. від-ня всеукр. т-ва «Просвіта». – Житомир : Євенок О. О., 2012. – 37 с.

З любов'ю до землі і праці : СВК «Ружинський», 1922–2012 / [упоряд. **Г. Л. Махорін** ; предм. О. Ф. Колібаби ; післям. А. С. Малиновського]. – [Житомир] : Євенок О. О., 2012. – [20] с.

Махорін Г. Андрушівщина: історія і сьогодення / Геннадій Махорін. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2011. – 289 с.

Махорін Г. Історія рідного краю : навч. посіб. для 11 кл. серед. загальноосвіт. шк. / Г. Л. Махорін, О. С. Кузьмін ; [відп. за вип. Н. Г. Сірик]. – Житомир : Полісся, 2011. – 140 с.

Махорін Г. Походження назв міст і сіл Житомирщини : словник-довідник / Геннадій Махорін. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2011. – 48 с.

Махорін Г. Почуйки: історія та сьогодення : до 540-річчя першої документ. згадки про с. Почуйки і 100-річчя засн. Почуйківської шк. / Петро Мазуренко, Геннадій Махорін ; [в авт. ред.]. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2011. – 96 с.

Махорін Г. Історичні етюди про Житомир / Геннадій Махорін. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2010.
Вип. 1 : 1898–1900 рр. – 41 с.

Махорін Г. Історичні етюди про Житомир / Геннадій Махорін. – Житомир : Видавець В. Б. Котвицький, 2010– .
Вип. 2 : 1900–1902 рр. / Геннадій Махорін, Наталія Гончарова, Лариса Резцова. – 56 с.

Махорін Г. Основи демографії : курс лекцій / Геннадій Махорін. – Житомир : Котвицький В. Б., 2010. – 100 с.

Махорін Г. Л. На порубіжжі Волині, Київщини і Поділля : іст. нарис про с. Журбинці і навколишні землі / Юрчук В. П., Махорін Г. Л. – Житомир : Котвицький В. Б., 2009. – 87 с.

Махорін Г. Основи демографії : курс лекцій / Геннадій Махорін. – 2-ге вид. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 96 с.

Боротьба українського народу у роки голодомору 1932–1933 рр. : зб. документів / [упоряд. **Г. Л. Махорін**, авт. передм. Руслан Коцюбинський ; авт. обкл. Людмила Бондар]. – Житомир : Рута, 2008. – 63 с.

Махорін Г. Л. Історія рідного краю : навч. посіб. для 10 кл. серед. загальноосвіт. шк. / М. І. Лавринович, Г. Л. Махорін. – Житомир : Полісся, 2008. – 118 с.

Махорін Г. Опір Геноциду в 1932–1933 роках / Геннадій Махорін ; Упр. культури і туризму Житомир. облдержадмін. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2008. – 85 с.

Махорін Г. Л. Учителю мій! За мудрість і тепло довічно дякую тобі! : до 230-річчя першої документ. згадки про шк. у Білилівці / Махорін Г. Л., Ямковий В. І. – Житомир : Рута, 2008. – 87 с.

Махорін Г. Голодомор 1932–1933 рр.: внутрішня війна в умовах загрози зовнішньої / Геннадій Махорін ; Упр. культури і туризму Житомир. облдержадмін. – Житомир : Волинь, 2007. – 42 с.

Махорін Г. Основи демографії : курс лекцій / Геннадій Махорін. – Житомир : Волинь, 2007. – 100 с.

Махорін Г. Пам'ятки і пам'ятні місця історії та культури на Житомирщині. Вип. 8. Ружинський район / С. П. Щерба, Г. Л. Махорін ; Житомир. обл. орг. Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури, Житомир. обл. редкол. з підгот. т. зводу пам'яток історії та культури України. – Житомир : Полісся, 2007. – 109 с.

Махорін Г. Л. Край над Унавою / Геннадій Махорін, Ірина Олевська ; Попільн. райдержадмін. Житомир. обл., Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Обл. об-ня Всеукр. т-ва «Просвіта». – Житомир : Волинь, 2006. – 183 с.

Махорін Г. Школа над Роставицею: історія Зарічанської школи Ружинського району на Житомирщині : іст.-краєзнав. іл. нарис / Геннадій Махорін ; [упоряд. Мокрицький Г. П. ; авт. передм. В. М. Божко] ; Житомир. наук.-краєзнав. т-во дослідників Волині. – Житомир : Волинь, 2006. – 45 с.

Махорін Г. Життя – за свободу України : до 84-річчя з часу трагічних подій Другого Зимового походу укр. вояків на Житомирщині

/ Геннадій Махорін ; [передм. Г. П. Мокрицького] ; Житомир. облдержадмін., Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Обл. орг. т-ва «Просвіта». – Житомир : Рута : Волинь, 2005. – 19 с.

Махорін Г. Будинок Державного банку : історія будівлі на вул. Бориса Лятошинського, 5 : іст.-краєзнав. нарис / Георгій Мокрицький, Геннадій Махорін ; Житомир. регіон. Спілка архітекторів України, Житомир. наук.-краєзнав. т-во дослідників Волині, Упр. НБУ в Житомир. обл. – Житомир : Волинь, 2002. – 32 с.

Махорін Г. Л. Історія Ружинщини. Нариси і документи. Житомир: Видавництво «Волинь», 2000. – 160 с.

Махорін Г. Л. Уклін тобі, рідна школо! : до 125-річчя Ружинської школи / Махорін Г. Л., Митюк В. О. – Київ : Преса України, 1998. – 95 с.

Махорін Г. Від комуни «новий світ» до КСП ім. Леніна : [(селище Ружин Житомир. обл., Україна) : іст.-екон. нарис : шлях у 75 років] / Геннадій Махорін ; [фото В. Ю. Гаврилюка] ; Колективне с.-г. підприємство ім. Леніна, Житомир. обл. орг. Спілки журналістів України. – Житомир : Журфонд, 1997. – 47 с.

Махорін Г. Л. Вчорайшенський та Ружинський райони Бердичівського округу в період непу (1921–1928 рр.) / Махорін Г. Л. – Київ : Ярославів Вал, 1996. – 27 с.

* * *

Махорін Г. Тут повинен стояти пам'ятник Герою / Геннадій Махорін // Світло спілкування. – 2023. – № 33. – С. 120–121 : фот. – (Шани гідні).

Махорін Г. Відкриваючи призабуті імена: уродженець Житомира Антін Ляхоцький, соратник Івана Франка і Михайла Драгоманова / Геннадій Махорін // Світло спілкування. – 2021. – № 29. – С. 126–127 : фот. – (Краяни).

Махорін, Г. Із когорти найславетніших – Кость Возний / Геннадій Махорін // Світло спілкування. – 2019. – № 27. – С. 31–32 : фот. – (Достойники).

Махорін Г. Нестор Думанський: освітянин і громадський діяч / Геннадій Махорін, Дмитро Шилук // Світло спілкування. – 2019. – № 27. – С. 33–34 : фот. – (Наші світочі).

Махорін Г. Пародії та анекдоти / Геннадій Махорін // Світло спілкування. – 2018. – № 24. – С. 82–85.

*

*

*

Натикач Л. Замкова гора / записала Людмила Натикач ; розповідь Г. Махоріна та О. Тарабукіна // Житомирщина. – 2022. – № 27(24 черв.). – С. 11 : фот. – (Край рідний).

Нові з Огієнкового гурту // Слово просвіти. – 2018. – № 13(22 берез.–4 квіт.). – С. 3.

Творчий звіт Геннадія Махоріна // Місто. – 2017. – № 26(30 черв.). – С. 3

Волошенюк Г. Уроки історії варто враховувати / Галина Волошенюк // Місто. – 2017. – № 3(20 січ.). – С. 7.

Махорін Г. «Відносини повинні ґрунтуватися, у першу чергу, на моральних і фахових якостях людини» : розмова з депутатом Житомирської міської ради Г. Махоріним / вела розмову С. Скляр / Геннадій Махорін // 20 хвилин. – 2016. – № 41(26 жовт.). – С. 7.

Васильчук С. К. Г. Л. Махоріну – 50 років / С. К. Васильчук // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Бердичів від давнини до сьогодення», 12–13 листопада 2015 р. : наук. збірник «Велика Волинь» / [М. М. Бедь та ін. ; ред. І. Д. Дячук та ін. ; упоряд. П. С. Скавронський]. – Бердичів : Москаленко О. М., 2015. – Вип. 52. – С. 488–489.

1 серпня

**55 років Національному музею космонавтики ім. С. П. Корольова
1.08.1970**

Музей було відкрито у 1970 р. в м. Житомир, де в 1907 р. народився майбутній основоположник практичної космонавтики Сергій Павлович Корольов. Меморіальна частина музею знаходиться на вул. Дмитрівській в маленькому будинку, в якому і жила сім'я Корольових. Інтер'єри відновлені за спогадами матері. Тут розміщені різні особисті речі конструктора, відтворена робоча обстановка приміщень.

В експозиції павільйону «Космос», відкритої в 1991 р., представлені оригінали та макети космічних апаратів, скафандри та інше спорядження космонавтів. Серед них – технологічний зразок космічного корабля «Союз», макет «Місяцехід-2», оригінал корабля «Союз-27», який побував у космосі. Одним з найцінніших експонатів є капсула з ґрунтом Місяця, подарована NASA.

Також серед експонатів музею фотографія першого супутника, макет корабля «Восток», на якому літав Юрій Гагарін, макет дніпропетровської ракети «Зеніт», макет космічної станції «Мир». Експонати для експозиції збирали практично по всьому світу. Дуже цікавою є виставка марок. У музеї є вагома колекція, адже на початок космічного століття припало і повальне захоплення збиранням марок. Філателісти з усього світу мріяли мати пам'ятні космічні екземпляри.

З моменту відкриття і до теперішнього часу ведеться робота з удосконалення експозицій. Унікальність Житомирського музею космонавтики в тому, що в його виставках у прекрасному стилі поєднується технічна і гуманітарна складова. Тут не просто представлені зразки техніки для дослідження космосу, а й описані історії та долі людей, завдяки яким багатовікова мрія полетіти в космос стала реальністю. Музей прагне поєднати фізичний і філософський, духовний космос, космос зоряного неба і космос людини, її духу. Космос має не лише технологічний, а й філософський, культурологічний аспект – аспект, пов'язаний з духовними цінностями, психологією, етикою, естетикою. Людина відчуває потребу не лише в матеріальному перетворенні світу, не лише в тому, щоб створювати предметну реальність.

Експозиція музею космонавтики, що є справжнім витвором мистецтва, за допомогою музичних, пластичних образів, синтезує в органічний сплав наукову концепцію і видовищність, сприяє філософському, естетичному осмисленню буття. Людині потрібна особлива атмосфера, стан душі і зусилля, щоб відчути, згадати свою одухотворену космічну сутність. Для цього потрібні символи, які здатні пробудити відповідні архетипи і образи, які нагадують людині про її зв'язок з макросвітом. Простір музею сповнений цими символами, і в цьому сенсі експозиція музею є унікальною – тут космос

виступає у його гармонії з людиною і її творіннями, завдяки цьому відбувається розширення духовного світу людини. Будда і ботічелівська Венера, східний аскет і мікеланджелівський Ісус подані на колажах у контексті безмежного Всесвіту. А в центрі експозиції – початок початків, відправна точка європейської культури, книга книг – Біблія. Поєднання незвичного приглушеного освітлення, притишеної музики, яка постійно звучить в залі, створює загадкову, «космічну» атмосферу, що надихає на роздуми про добро і зло, смисл життя, вічне. Науковий, історичний і власне «музейний» зміст доповнюється образним, художньо-творчим і сприяє формуванню цілісного наукового і особистісного світогляду у відвідувачів. Заклад став популярним місцем проведення літературно-мистецьких заходів, влаштування виставок живопису та виробів декоративно-вжиткового мистецтва. Експозицію «Людина і космос», що є ровесницею незалежності України, відвідало понад три мільйони людей.

Житомирський музей космонавтики імені Сергія Павловича Корольова, що є одним із найкращих музеїв України, 8 серпня 2020 р. отримав статус національного.

Література:

Леонід Грищук – астрофізик з Житомира / Нац. Музей космонавтики ім. С. П. Корольова Житомир. облради ; [за заг. ред. Н. К. Місяць ; худож.-оформ. Ю. О. Дубінін ; наук. конс. В. В. Грищук]. – Житомир : [Б. в.], 2024. – 16 с.

Місяць Н. К. Педагогічні аспекти інноваційної діяльності Національного музею космонавтики ім. С. П. Корольова / Н. К. Місяць // Матеріали регіональної науково-краєзнавчої конференції «Роль педагога у впровадженні інноваційних технологій в освітній процес: історія та сьогодення» присвяченої 100-річчю від дня народження Заслуженого вчителя Української РСР А. П. Кащука, 8-9 травня 2023 р. / [Т. В. Бабійчук та ін. ; упоряд. П. С. Скавронський]. – Бердичів : ФОП Мельник М. В., 2023. – С. 89–97.

Місяць Н. К. Астрономічні читання в школі / Н. К. Місяць // Матеріали регіональної науково-краєзнавчої конференції «Краєзнавство рідного краю: історія та сьогодення», присвяченої 80-річчю від дня народження М. Ю. Костриці, 25 листопада 2022 р. : наук. зб. «Велика Волинь» / Нац. спілка краєзнав. України, Комун. закл. «Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. Освіти» Житомир. обл. ради, Іст. ф-т Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, Житомир. обл. орг. НСКУ. – Бердичів : ФОП Мельник М. В., 2022. – С. 138–142.

Кавун Л. Ю. Перший космонавт України Леонід Каденюк у Житомирі / Л. Ю. Кавун // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Роль архівів у вивченні історії рідного краю», присвяченої 100-річчю від заснування Державного архіву Житомирської області, 20 грудня 2022 р. : наук. зб. «Велика Волинь» / Нац. спілка краєзнав. України, Упр. культури та туризму Житомир. облдержадмін., Держ. архів Житомир. обл., Іст. ф-т Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Бердичів : ФОП Мельник М. В., 2022. – С. 170–174.

Бодашевська Г. П. Національна Академія наук України – музею космонавтики ім. С. П. Корольова / Г. П. Бодашевська // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 24–29.

Дячук І. Д. П'ятдесят кроків у майбутнє / І. Д. Дячук // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 9–19.

Кулик Л. Л. Філуменія: нова колекція основного фонду музею космонавтики ім. С. П. Корольова Житомирської обласної ради / Л. Л. Кулик, Н. Є. Колесник // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 29–32.

Місяць Н. К. Створення музею космонавтики імені С. П. Корольова (за архівними матеріалами) / Н. К. Місяць, Н. М. Щербакова // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на

Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 20–24.

Щербакова Н. М. Юліан Павлович Руденський у спогадах сучасників / Н. М. Щербакова // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 13–240.

Muzeum narodowe kosmonautyki im. Sergiusza Korolowa w Zytomierzu / [упоряд.: N. Misiac, N. Szerbakowa ; фот.: J. Dubinin, N. Kolesnik]. – Zytomierz : б. в., 2020. – 24 с.

Наукові матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Людина і космос», 18–20 травня 2011 р. : зб. наук. праць / Держ. косм. агентство України, Житомир. обл. держадмін., Житомир. облрада, Нац. авіац. ун-т, Житомир. військ. ін-т ім. С. П. Корольова, Музей космонавтики ім. С. П. Корольова, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України ; [наук. ред. В. І. Онопрієнко]. – Житомир : Паперовий Сад, 2011. – 185 с.

Никулин В. Ф. Музей космонавтики имени С. П. Королева в г. Житомире : история создания, утерянные возможности / Владимир Никулин ; [сост. и ред. Г. П. Мокрицкий ; ил. Виталия Белова, Сергея Глабчука, Георгия Мокрицкого]. – Житомир : Волинь, 2010. – 334 с.

Малихін Ю. Житомир космічний / Юрій Малихін // Краєзнавство: історико-культурологічний альманах Житомирщини / [редкол. зб.: Г. Л. Махорін, С. В. Стельникович, Ю. В. Малихін]. – Житомир : В. Б. Котвицький, 2009. – Вип. 1. – С. 34–39.

Мокрицький Г. П. Житомир – космічний [образотворчий матеріал] : академік Сергій Корольов : сувенірні кольор. листівки в обгортці = Житомир – космический : академик Сергей Королев = Zhytomyr – a space city : Fcfdemician Sergiy Korolyov / авт. проекту, текстів і фото Георгій

Мокрицький ; окремі фото Віталій Белов ; пер. англ.: Ольги Копил та Олексія Бржезицького. – Житомир : Волинь, 2006. – 20 арк. в обкл. : 39 іл.

*

*

*

Бовкун С. Павло Попович: син Дніпра у космічній височині / Сергій Бовкун // Житомирщина. – 2022. – № 43(14 жовт.). – С. 6.

Дячук І. Музей космонавтики: минуле, сучасне, майбутнє / [бесіду вів Володимир Соболев] // Житомирщина. – 2020. – № 49(31 лип.). – С. 1, 6.

Нікулін В. Ф. Житомирський музей космонавтики ім. С. П. Корольова: деякі факти створення та проблеми сьогодення : ч. 1 / В. Ф. Нікулін, Є. Р. Тіміряєв // 20 хвилин. – 2020. – № 26(30 верес.) – С.10.

Нікулін В. Ф. Житомирській музей космонавтики ім. С. П. Корольова: деякі факти створення та проблеми сьогодення : ч. 2 / В. Ф. Нікулін, Є. Р. Тіміряєв // 20 хвилин. – 2020. – № 27(7 жовт.). – С. 15.

Шпак В. Ровесник незалежності. Житомирський Музей космонавтики почався з увічнення пам'яті творця перших зорельотів людства Сергія Корольова / Віктор Шпак. – (Музейні історії) // Уряд. кур'єр. – 2019. – № 71. – С. 6.

Соболев В. Астронавт Рендольф Брезник: «Космос ближче, ніж здається» / Володимир Соболев // Житомирщина. – 2018. – № 21. – С. 7.

Шульга О. Марки з історії космонавтики / Олег Шульга // Житомирщина. – 2018. – № 11. – С. 6.

Очеретяна М. Житомирський музей космонавтики відсвяткував 48-річчя / М. Очеретяна // 20 хвилин. – 2018. – № 30. – С. 2.

Герман А. Американський астронавт передав житомирському Музею космонавтики прапор, який брав з собою у космос / Алла Герман // 20 хвилин. – 2018. – № 10. – С. 10.

Бодашевська Г. Космічні орбіти України : невже вони – у минулому? / Галина Бодашевська // Житомирщина. – 2017. – № 15. – С. 5.

Соболев В. У Житомирі – «Відкритий космос» / Володимир Соболев // Житомирщина. – 2016. – № 110/111. – С. 6.

Музей космонавтики ім. С. П. Корольова відсвяткував 45-й День народження // Місто – Житомир. – 2015г. – № 31. – С. 12.

Зосімович О. Музей космонавтики запрошує до співпраці / Олена Зосімович // Житомирщина. – 2015. – № 104/105 – С. 5.

Конашевич О. Музей космонавтики у Житомирі відзначив своє 45-річчя / О. Конашевич // Меркурій. – 2015. – № 30. – С. 1.

*

*

*

101 найцікавіший музей : ілюстр. енцикл. / [авт.-уклад. Д. В. Антонюк]. – [Х.] : Ранок, 2011. – 61 с.

Музей космонавтики ім. С. П. Корольова // Музеї України. – 2005. – № 3. – С. 71.

Житомирський музей космонавтики ім. С. П. Корольова // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 41–44.

18 серпня
175 років від дня смерті Оноре де Бальзака
20.05.1799–18.08.1850

Оноре де Бальзак – видатний французький письменник, автор великої кількості романів і повістей, більшість із яких об'єднана спільним задумом і становить багатотомну епопею «Людська комедія».

Важливий період життя і творчості Бальзака пов'язаний із Житомирщиною. Вересень 1847 – січень 1848, вересень 1848 – квітень 1850 – ці часові проміжки назавжди вписані в культурну історію нашого краю. Саме тоді, в маленькому кабінеті верхівнянського будинку поміщиці Евеліни Ганської, Бальзак завершив свій знаменитий труд «Людська комедія».

Заочне знайомство з Евеліною Ганською відбулося за допомогою листів, які він одержував від неї як гарячої шанувальниці його творчості. Ці листи схвилювали письменника, і протягом ряду років, починаючи від першої зустрічі в Нефшатели (Швейцарія) в 1833, вони зустрічаються в Відні, Петербурзі, разом відвідують Дрезден, Гамбург, Кельн, Ліон, Неаполь, Рим, подорожують по Голландії, Бельгії. Весь цей час аж до 1848 р. вони не припиняли листування. Мрія поїхати в Україну проходить через усе листування Бальзака з Ганською. «Я завжди молюся в надії і завжди звертаюсь до України...», їхні зворушливі листовні діалоги тривали впродовж 16-ти років, до самого одруження. І ось нарешті у вересні 1847 р. Бальзак вирушив у дорогу до України в невеличке село Верхівня (тепер Ружинського району), в маєток Евеліни Ганської.

Його шлях пролягав через Дубно, Новоград-Волинський, Житомир, Бердичів. У Бердичеві Бальзак зробив коротку прогулянку містом, оглянув кляштор босих кармелітів та інші історичні пам'ятники цього древнього міста, про що залишив оригінальні дорожні нотатки.

У вересні 1847 р. Бальзак прибув у маєток Ганської. «Я побачив щось схоже на Лувр або грецький храм, позолочений вечірнім сонцем», – так залишив нам враження про провінційну глибинку Оноре де Бальзака. Тут він працює над драмою «Мачуха» і повістю «Утаємничений», пише свої нотатки про подорож в Україну, продовжує працювати над романом «Селяни».

20 січня 1848 р. Бальзак залишає маєток Ганської і повертається у Париж, але в кінці вересня 1848 р. знову приїжджає в Верхівню. У 1850 р., будучи вже важко хворим, Оноре де Бальзак вінчаються з Евеліною Ганською у костьолі Святої Варвари у Бердичеві, чим і прославляє маленьке містечко та увічніює ім'я шляхетної пані.

Щастя подружньої пари тривало недовго. Після вінчання Бальзак з дружиною вирушає до Франції. Під час довготривалої подорожі стан його здоров'я погіршився. 18 серпня 1850 р. Бальзак помер. Евеліна Ганська більше в Україну не повернулася. Донька Анна продає маєток своєму дядькові, брату Е. Ганської, Генрику Жевуському та разом з чоловіком

приїздить до матері в Париж. Вся велика рідня Ганських похована в Парижі на кладовищі Пер-Лашез поруч з могилою Оноре де Бальзака.

Житомиряни пишаються тим, що життя великого французького письменника пов'язане з нашим краєм. У Верхівні в садибі Евеліни Ганської, де розташовано агроколедж, діє перший в Україні літературно-меморіальний музей письменника. Великим успіхом у житомирян і гостей області користується екскурсійно-туристичний маршрут «По бальзаківських місцях». В пам'ять про великого письменника у Верхівні періодично проходять літературно-мистецькі свята «Верхівнянська муза» та «Весна Прометея» до дня народження О. де Бальзака. У 1999 р. в області широко відзначали 100-річчя від дня народження письменника. Цій події була присвячена міжнародна науково-практична конференція «Бердичівська земля в контексті історії». В 2003 р. вийшла книга письменника з Ружина Геннадія Шкляра «Північна зоря Бальзака», в якій описано історію вісімнадцятирічного кохання ушавленого французького письменника та графині Евеліни Ганської. А в 2000 р. в обласному краєзнавчому музеї експонувалась виставка «Бальзак і Житомир».

На честь видатного французького письменника одна з вулиць нашого міста має назву Бальзаківська. Бальзак тричі перебував у Житомирі і проїжджав цією вулицею з Житомира до Верхівні.

Література:

Бальзак, Оноре де. Гобсек / Оноре де Бальзак ; із фр. пер. Вікторія Глуховська ; [іл. Ю. Ясінської]. – Київ : BookChef, 2021. – 90 с.

Бальзак Оноре де. Розкоші і злидні куртизанок = Splendeurs et Miseres des Courtisanes : роман / Оноре де Бальзак ; пер. з фр. Єлизавети Старинкевич. – Київ : Знання, 2019. – 511 с.

Бальзак Оноре де. Гобсек / Оноре де Бальзак ; із фр. пер. Вікторія Глуховська ; [худож. Ю. Ясінська]. – Київ : BookChef : Форс Україна, 2019. – 90 с.

Бальзак Оноре де. Про каву : оповідання / О. Бальзак ; пер. І. Рябчій // Всесвіт. – 2019. – 5/8. – С. 110–113.

Бальзак Оноре де. Батько Горіо = Le pere goriot : роман / Оноре де Бальзак ; пер. з фр. Єлизавети Старинкевич. – Київ : Знання, 2016. – 302 с.

Бальзак Оноре де. Етюди про звичаї / Оноре де Бальзак. – Х. : Фоліо, 2006. – 429 с.

Бальзак Оноре де. Баламутка = La Rabouilleuse : [роман] / Оноре де Бальзак ; пер. з фр. Юрія Лісняка . – Київ : Основи, 2003. – 354 с.

Balzac Honore de. Eugenie Grandet / Honore de Balzac ; transl. from the French by Ellen Marriage ; [introd. by Fredric R. Jameson]. – London : Everyman's Library, 1992. – XXXV, 237 p.

Balzac Honore de. Old Goriot / Honore de Balzac ; transl. from the French by Ellen Marriage ; with an introd. by Donald Adamson. – London : Everyman's Library, 1991. – XXXVII, 328 p.

Balzac Honore de. Cousin Bette / Honore de Balzac ; transl. from the French by James Waring ; with an Introd. by Michael Tilby. – London : Everyman's Library, 1991. – XLVII, 437 p.

Бальзак Оноре де. Втрачені ілюзії : роман / Оноре де Бальзак ; пер. з фр.: Д. Паламарчука, В. Шовкуна, [передм., прим. Д. Наливайка, худож. І. Вишинський]. – К. : Дніпро, 1986. – 630 с.

Balzac Honore de. Die Bauern / [aus dem Fr. uebers. von Lilian Baettig] ; Der Landarzt : Roman / Honore de Balzac ; [aus dem Fr. uebers. von Christel Gersch] ; Nachw. von Fritz Georg Voigt. – Berlin ; Weimar : Aufbau-Verl., 1981. – 811 S.

*

*

*

Андріянова В. Романтичні і реалістичні риси неоднозначного образу Гобсека : за повістю Оноре де Бальзака урок зарубіжної літератури, 9 клас / В. Андріянова // Всесвітня література в сучасній школі. – 2020. – № 9/10. – С. 32–34.

Астапюк І. М. Бальзаківськими місцями: бердичівські освітяни у Верхівнянському Літературно-меморіальному музеї Оноре де Бальзака / І. М. Астапюк, Т. А. Недайборщ, М. В. Панчук // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 136–141.

Блажкевич Т. П. Неперевершена історія кохання Оноре де Бальзака та Евеліни Ганської / Т. П. Блажкевич, Л. В. Якубовська // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 17–34.

Дурава Н. Л. Експозиція, присвячена Оноре де Бальзаку, в музеї історії міста Бердичева / Н. Л. Дурава // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 128–132.

Єремєєв В. В. 60 років музею Оноре де Бальзака у Верхівні / В. В. Єремєєв // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 51–60.

Журавська Л. Г. Україна в життєвій і творчій долі Бальзака : до 220-річчя від дня народження Оноре де Бальзака / Л. Г. Журавська // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Житомиру – 1135», 27–28 вересня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Упр. культури Житомир. облдержадмін., Іст. ф-т Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, Упр. культури Житомир. міськради. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 253–266.

Калінська А. В. Інтегрований урок з економіки і зарубіжної літератури на тему «Гроші. Сутність грошей, їх функції та види. Влада грошей над людиною у творчості Оноре де Бальзака» / А. В. Калінська // Географія та економіка в рідній школі. – 2019. – № 7/8. – С. 28–34.

Скавронський П. С. Вшанування пам'яті про Оноре де Бальзака в Бердичеві у 1999 році / П. С. Скавронський // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 67–78.

Сокальська Ю. Фестивалили у маєтку Ганських / Юлія Сокальська // Житомирщина. – 2019. – № 73(28 верес.–1 жовт.). – С. 7.

Степаніцька О. М. Оноре де Бальзак і Україна / О. М. Степаніцька // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 35–40.

Ступак Ф. Я. За матеріалами бальзакознавства / Ф. Я. Ступак // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівська земля як феномен розвитку європейської культури та мистецтва», 21–22 травня 2019 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Житомир. обл. орг. НСКУ, Бердичів. регіон. орг. НСКУ, Музей іст. м. Бердичева. – Бердичів : Мельник М. В., 2019. – С. 45–50.

Журавська Л. Г. Музей Оноре де Бальзака у Верховні = Musee Honore de Balzac a Verkhivnia : [путівник] / Л. Г. Журавська ; [пер. фр. мовою В. О. Онощенко]. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 59 с.

Яценко В. С. Оноре де Бальзак і Бердичів: популяризація його творчості серед учнівської молоді] / В. С. Яценко // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Бердичів від давнини до сьогодення», 12–13 листопада 2015 р. : наук. збірник «Велика Волинь» / [М. М. Бедь та ін. ; ред. І. Д. Дячук та ін. ; упоряд. П. С. Скавронський]. – Бердичів : Москаленко О. М., 2015. – Вип. 52. – С. 343–348.

* * *

Степовий В. Пам'ятні знаки Оноре де Бальзаку та Евеліні Ганській / Володимир Степовий ; фот. Олена Маківчук // Житомирщина. – 2022. – № 5(25 січ.). – С. 9.

Баляльова Н. Оноре де Бальзак основні віхи творчості та особливості світогляду. «Людська комедія» : урок зарубіжної літератури, 10 клас / Н. Баляльова // Всесвітня література в сучасній. – 2020. – № 1. – С. 23–26.

Домбровський В. В Україні відбудеться фестиваль присвячений Бальзаку / Валентин Домбровський // Літературна Україна. – 2019. – № 12(23 берез.). – С. 3.

Пронуза Н. І. О. де Бальзак «Гобсек». 9-й клас / Н. І. Пронуза // Зарубіжна література в школі. – 2019. – № 3/4. – С. 41–42.

Савченко С. А. Три уроки за творчістю О. де Бальзака. 9-й клас / С. А. Савченко // Зарубіжна література в школі. – 2019. – № 9/10. – С. 36–63.

Фіялкович В. І. Літературно-музична композиція «Серця, поєднані Україною» (присвячений 220-річчю з дня народження О. де Бальзака) / В. І. Фіялкович // Зарубіжна література в школі. – 2019. X – № 7/8. – С. 53–56.

Шпак В. Оноре де Бальзак: «Я прагну до України, як до оазису в пустелі» : 220 років тому народився видатний письменник, який був закоханий в Евеліну Ганську і красу нашого краю / Віктор Шпак // Уряд. Кур'єр. – 2019. – № 92(18 трав.). – С. 6.

Бовкун С. «Україна починається в Бердичеві» : 170 років тому на Житомирщині мешкав Оноре де Бальзак / Сергій Бовкун // Житомирщина. – 2018. – № 19(16 берез.). – С. 6.

Говорунець З. В. О. де Бальзак «Гобсек». 9-й клас / З. В. Говорунець // Зарубіжна література в школі. – 2018. – 1/2. – С. 34–39.

Говорунець З. В. Гроші як головний закон життя (за повістю О. де Бальзака «Гобсек»). 9-й клас / З. В. Говорунець // Зарубіжна література в школі. – 2018. – № 21/22. – С. 30–39.

Фокіна І. П. Ціна людського щастя (за повістю О. де Бальзака «Гобсек»). 9-й клас / І. П. Фокіна // Зарубіжна література в школі. – 2018. – № 23/24. – С. 9–18

Жураховська І. В. Літературна вікторина «Творчість Стендаля, О. де Бальзака, Ч. Діккенса» : 10-й клас / І. В. Жураховська // Зарубіжна література в школі. – 2017. – № 17/18. – с. 42.

Соболь В. Унікальний музей у Верхівні / В. Соболь // Житомирщина. – 2018. – № 83(16 листоп.). – С. 7.

Французи про Україну / підгот. Н. Наумова // Чумацький шлях. – 2015. – № 2. – С. 14–21.

Опубліковані листи Оноре де Бальзака з його враженнями про перебування в Україні, зокрема Житомирщині. – С. 17–18.

* * *

Бальзак Оноре де // Літературна Житомирщина : біобібліогр. довід / В. Шинкарук . – Житомир, 1993. – С. 42, 92.

Оноре де Бальзак // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 1999 рік. : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 1998. – С. 25–28.

Оноре де Бальзак // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік. : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 36–39.

28 серпня
260 років від дня народження Тадеуша Чацького
28.08.1765–8.02.1813

З поміж громадсько-політичних та культурних діячів Волинського регіону початку ХІХ ст. особливе місце належить графу Тадеушу Чацькому, історику, письменнику, засновнику Кременецької (Волинської) гімназії, візитатору (ревізор) шкіл Волинської, Подільської та Київської губерній.

Народився 28 серпня 1765 р. в родинному маєтку в м. Порицьк, неподалік від Володимира-Волинського. Тут у маєтку батька пройшло дитинство майбутнього вченого.

Мати його скоро померла, батько був покараний як учасник Барської конференції, засланий у м. Брусилів, потім у м. Броди і м. Полонне. Тому в ранньому дитинстві Тадеуш разом з братом виховувався в м. Данцінг, в родині дядька.

Коли батьку дозволили проживати в Порицьку, сини повернулися до нього і надалі виховувались в батьківському домі під опікою єзуїта Фаустина Гродзинського, який до того був викладачем геометрії у Львівському колеґіумі.

У 12 років на гроші, призначені батьком на розваги, Тадеуш створив невелику школу для незаможних мешканців Порицька.

Чацький рано почав громадську діяльність як член різних комісій польського сейму. За короткий час він створює кілька цікавих проєктів, спрямованих на поліпшення торгівлі, економіки та фінансів краю, на власні кошти видає гідрографічну карту Литви та України, «Замітки про польську торгівлю». Одночасно самостійно продовжив освіту, вивчаючи юриспруденцію та політичні науки під керівництвом відомих польських істориків Адама Нарушевича і Яна Альбертранді. Паралельно працював в Головному Варшавському архіві, впорядковуючи акти Коронної метрики.

Його енергійна діяльність у Рудній та Фінансовій комісіях не залишилась непоміченою. 1786 р. Т. Чацького нагородили орденом св. Станіслави, а в 1791 р. – орденом Білого Орла.

Політичні потрясіння, пов'язані з Третім поділом Польщі, не оминули і Т. Чацького. Його маєтки були конфісковані за розпорядженням російського уряду і повернуті після вступу на престол Павла І. Після повного відходу від громадської та політичної діяльності молодий граф знов повертається до активного громадського і політичного життя.

При коронації нового імператора він був у складі делегації від Київської губернії, у 1800 р. – серед засновників Варшавського «Товариства Друзів Наук», 1802 р. – заснував «Торговельне товариство». Цього ж часу формував власну бібліотеку, проводив історичні та правові дослідження.

У 1803 р. було реформовано Віленський навчальний округ, до якого увійшли Київська, Подільська і Волинська губернії. Тадеуша Чацького призначають генеральним візитатором (інспектором) учбових закладів цих

губерній. З цього часу і до останніх днів життя він віддається справі освіти. На Волині і в Подолії візитатор відкриває багато нових шкіл, проводить широкі реформи у вже існуючих навчальних закладах. У 1812 р. Чацький відкриває першу гімназію у Києві, готує відкриття гімназії у Вінниці. Та найбільшою його заслугою було створення Волинської гімназії, згодом перейменованої в ліцей.

Гімназія була відкрита у місті Кременці 10 жовтня 1805 р.. Чацький мріяв про те, щоб за своїм значенням цей учбовий заклад став малим університетом для Волині, і він домогся цього. Волинська гімназія за багатством книг, учбових посібників, різноманітних колекцій перевершувала не тільки подібні заклади, але й вищі. Фізичні та хімічні кабінети були обладнані найновішими приладами. На власні кошти Чацький закупив для гімназії бібліотеку короля Станіслава Августа, яка нараховувала 16 000 томів рідкісних видань. При гімназії були також закладені школи механіків, землемірів, садівників, сільських хірургів, астрономічна обсерваторія та великий ботанічний сад. Метою Чацького було виховання не тільки всебічно освіченої молоді, а й патріотів своєї країни. Не випадково серед вихованців Волинського ліцею в майбутньому виявилось багато польських декабристів та учасників повстання 1831 р.. Видатному освітянину вдалося залучити до викладання видатні педагогічні сили. Незабаром заклад отримав славу Волинських Афін, став найвідомішим та найпрестижнішим на всьому Правобережжі України.

Благодійна діяльність вченого була гідно оцінена його земляками. На його честь було виکارбовано золоту медаль, серце педагога після його смерті було поховане в урні, що знаходилась в актовій залі Крем'янецького колегіуму з латинським написом: «Де багатство твоє, там і серце твоє».

Волинь дбайливо зберегла пам'ять про свого видатного земляка.

Чому саме скелю на березі Тетерева було названо ім'ям Чацького? Прихильники Чацького, що помітили разючу схожість вершинного каменя-стрімчака з лобною частиною голови і носом відомого вченого Чацького, і назвали його ім'ям скелю над голубим Тетеревом, ніби створили на його честь пам'ятник, у якому і досі втілені напівзабуті сторінки історії освіти на Волині.

Література:

Сейко Н. А. Добродійна підтримка середньої освіти на Волині: феномен Кременецького ліцею / Н. А. Сейко // Велика Волинь: історія освіти і культури : [монографія / Н. М. Андрійчук та ін.] ; за ред. Левківського М. В. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 393–412.

Вміщено інформацію про Т. Чацького.

Єршов В. О. Польська література Волині доби романтизму : [монографія] / Володимир Єршов. – Житомир : Полісся, 2008. – 624 с.
Чацький Т. – С 97–103.

Прищепа Б. А. Пам'ятки, що розповідають про культурно-освітнє життя краю, увічнюють визначних діячів науки та культури // Історичне краєзнавство Волині : навч. посібник / Богдан Прищепа, Олена Прищепа ; [худож.-оформ. Віктор Луц]. – Рівне : ДМ, 2008. – Розд. 5: Волинське пам'яткознавство. – С. 246–276.

Вміщено інформацію про Т. Чацького.

Ролле М. Афіни Волинські. Нарис з історії освіти у Польщі = Ateny Wolynskie / М. Ролле, Упоряд. В. Короткий, Ю. Цимбал. – Репр. відтворення вид. 1923 р. – К. : Либідь, 2007. – 310 с.

Вміщено інформацію про Т. Чацького.

Сейко Н. А. Добродійність поляків у сфері освіти України (19 – поч. 20 ст.). Київський учбовий округ : [монографія] / Н. А. Сейко. – Житомир : Полісся, 2007. – 320 с.

Інформація про Т. Чацького – С. 49–50.

Сейко Н. А. Добродійність як чинник заснування й розвитку Київського університету св. Володимира (XIX ст.) / Н. А. Сейко // Модернізація вищої освіти у контексті євроінтеграційних процесів : зб. наук. праць. – Житомир, 2007. – С. 242–248.

Вміщено інформацію про просвітницьку діяльність Т. Чацького на Волині.

Коляденко С. М. Кременецький ліцей у системі освіти Волині (XIX – 30-ті рр. XX ст.) : [монографія] / С. М. Коляденко. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. – 128 с.

Вміщено інформацію про Т. Чацького.

Сейко Н. Польське шкільництво на Волині-Житомирщині у 19 – першій пол. 20 ст.: [монографія] / Наталія Сейко. – Житомир : ЖДПУ ім. І. Франка, 2002. – 158 с.

Інформація про Т. Чацького. – С. 35–38.

Павлюк В. В. Польський визвольний рух кінця 18 – першої третини 19 ст. / В. В. Павлюк // Історія міст і сіл Великої Волині. «Велика Волинь». – Житомир, 2002. – Т. 25. (Ч. 1). – С. 227–231.

Наводяться приклади діяльності представників польської шляхти на Волині, в т. ч. аналізується просвітницька діяльність Т. Чацького – С. 228–229.

* * *

Магнер Г. Три Чацьких / Генріх Магнер // Українська полоністика. – Житомир, 2006–2007. – Вип. 3–4. – С. 209–224.

Сейко Н. А. Фундушова доброчинність польської громади України та її вплив на розвиток системи освіти на Волині на початку XIX ст. / Н. А. Сейко // Укр. полоністика. – Житомир, 2006–2007. – Вип. 3–4. – С. 116–122.

Висвітлюється діяльність Т. Чацького.

Сейко Н. А. Тадеуш Чацький – організатор доброчинності у сфері освіти початку XIX століття / Н. А. Сейко // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2006. – Вип. 29. – С. 55–57.

* * *

Якель Р. Благородний Чацький / Р. Якель // Дзеркало тижня. – 2013. – № 25(9–15 лип). – С. 15.

Даниляк П. Г. Тадеуш Чацький та його роль у розвитку освіти на Правобережній Україні / П. Г. Даниляк // Укр. історичний журн. – 2009. – № 2. – С. 51–66.

Ярмошик І. Тадеуш Чацький : відомий і невідомий / І. Ярмошик // Газ. Польська. – 2008. – 5 квіт. – С. 6.

Коляденко С. Життя та діяльність Тадеуша Чацького / С. Коляденко // Газ. Польська. – 2005. – № 14. – 20 лип. – С. 3.

Янушевич М. Медаль Чацького [культурного і освітнього діяча Волині кінця 18 – поч. 19 ст.] / М. Янушевич // Житомирщина. – 2008. – 5 серп. – С. 6.

* * *

Чацький Тадеуш // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік. : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 40–43.

**160 років Житомирському краєзнавчому музею
28.10.1865**

Житомирський краєзнавчий музей – один із найстаріших музейних закладів України. Історія його заснування сягає коріннями у позаминуле століття, коли в жовтні 1865 р. в приміщенні Житомирської публічної бібліотеки, що розміщувалася в одному з флігелів губернаторської резиденції на вул. Київській, була виставлена для огляду колекція Волинського губернатора М. Черткова із 48 зразків мінералів та гірських порід. Вона і започаткувала зібрання музею, яке пізніше поповнила колекція монет предводителя житомирського повітового дворянства К. Симонича, матеріали Волинського Єпархіального Давньосховища та націоналізовані збірки графів Ілінських–Стецьких та баронів де Шодуар.

На початку 1900-х рр. зібрання цього закладу було передано до новоутвореного Музею Товариства дослідників Волині. В розбудові його діяльності й поповненні колекцій активну участь взяли відомі вчені – члени товариства: віце-голова геолог П. Тутковський, археолог С. Гамченко, фольклорист і етнограф В. Кравченко. З 1911 р. музей отримав окреме приміщення і нову назву – Волинський центральний музей. Із 1914 р. існує як самостійний заклад, першим його завідувачем був С. Бржозовський.

У 1925 р. музей одержує новий статус і, відповідно, назву – Волинський державний науково-дослідний музей. Від початку 1928 р. мав аспірантуру з геології та етнографії, яку очолювали С. Бельський та В. Кравченко. З 1950 р. заклад носить сучасну назву. У 1954 р. йому передано колекції Бердичівського краєзнавчого музею. 18 квітня 1970 р. відбулося відкриття нової експозиції відділу історії та картинної галереї у двоповерховому приміщенні колишнього католицького єпископа та його управи, збудованому у 1909 р.

Нині у фондах зберігається понад 150 тисяч одиниць пам'яток, що дають всебічне уявлення про природні особливості, історію та культуру краю. Серед найцінніших збірок музею – одна з найкращих в Україні природничих колекцій, до складу якої входить унікальна таксидермічна збірка фауни (збірка опудал) Житомирщини, зібрана краєзнавцем-зоологом В. Бруховським, археологічні матеріали з розкопок Житомирської стоянки раннього палеоліту, Радомишльської стоянки палеоліту пізнього, матеріали розкопок Райковецького городища ХІХ–ХІІІ ст., етнографічні пам'ятки Житомирського Полісся, нумізматичні зібрання римських монет І–ІІ ст., польських срібних монет ХVІІІ ст. часів правління Яна Казимира та Сигізмунда ІІІ, картинна галерея, в якій зокрема представлено твори західноєвропейських художників ХVІ–ХІХ ст.

Низка відомих у краї закладів працює на правах відділів музею: Музей природи, Літературно-меморіальний музей В. Короленка (усі – у

м. Житомир), Літературно-меморіальний музей Лесі Українки (м. Новоград-Волинський), Коростенський краєзнавчий музей, Музей партизанської слави Полісся (с. Словечне Овруцького району), Музей-садиба родини Рильських (с. Романівка Попільнянського району), Брусилівський історичний музей ім. І. Огієнка.

Провідними напрямками діяльності музею є науково-дослідна, науково-фондова, науково-експозиційна та масова науково-просвітницька робота. Основними методами сучасного наукового комплектування фондів є проведення наукових розвідок та експедицій. На базі своїх експозицій, виставок та фондів зібрань музей проводить науково-краєзнавчі конференції та різноманітні науково-освітні заходи: творчі зустрічі, тематичні вечори, літературно-мистецькі свята. Увазі відвідувачів музей пропонує оглядові та тематичні екскурсії з історії та культури Житомирщини, лекторії, краєзнавчі та етнографічні гуртки, науково-освітні програми «Музей – учнівській молоді», різноманітну тематику лекцій краєзнавчого спрямування.

Література:

Батьєва А. Л. Роль Житомирського обласного краєзнавчого музею у вивченні рідного краю / А. Л. Батьєва // Матеріали регіональної науково-краєзнавчої конференції «Краєзнавство рідного краю: історія та сьогодення», присвяченої 80-річчю від дня народження М. Ю. Костриці, 25 листопада 2022 р. : наук. зб. «Велика Волинь» / Нац. спілка краєзнав. України, Комун. закл. «Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. Освіти» Житомир. обл. ради, Іст. ф-т Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, Житомир. обл. орг. НСКУ. – Бердичів : ФОП Мельник М. В., 2022. – С. 273—280.

Тарабукін О. О. Матеріали С. С. Гамченка у зібранні Житомирського обласного краєзнавчого музею / О. О. Тарабукін // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Роль архівів у вивченні історії рідного краю», присвяченої 100-річчю від заснування Державного архіву Житомирської області, 20 грудня 2022 р. : наук. зб. «Велика Волинь» / Нац. спілка краєзнав. України, Упр. культури та туризму Житомир. облдержадмін., Держ. архів Житомир. обл., Іст. ф-т Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Бердичів : ФОП Мельник М. В., 2022. – С. 162–170.

Батьєва А. Л. Культурно-освітня робота музею з популяризації творчості Давида Штеренберга / А. Л. Батьєва // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9

жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 42–48.

Весельський М. Ф. До історії формування теріологічної колекції Житомирського обласного краєзнавчого музею / М. Ф. Весельський // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 33–42.

Маслова Н. І. Житомирському літературному музею - 30 років / Н. І. Маслова // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 53–59.

Музейництво – її життя : (світлій пам'яті Лариси Петрівни Грузької) // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 495.

Невеська В. І. Вишивані рушники з фондів Житомирського обласного краєзнавчого музею / В. І. Невеська // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ,

Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 167–171.

Родічева О. В. Кунтушевий пояс з фондів Житомирського обласного краєзнавчого музею / О. В. Родічева // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Музейна справа на Житомирщині: історія та сучасність», присвяченої 155-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею, 50-річчю заснування Музею космонавтики ім. С. Корольова та відзначенню Всесвітнього тижня космосу в Україні, 8–9 жовтня 2020 р. / Нац. спілка краєзнав. України, Департамент культури, молоді і спорту Житомир. облдержадмін., Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. краєзнав. музей. – Бердичів : Мельник М. В., 2020. – С. 177–183.

Дахненко, Л. Житомирський обласний краєзнавчий музей / Лідія Дахненко, Катерина Чуєва // Європейський вимір. Живопис старих європейських майстрів з державних колекцій України : каталог виставки / [В. Маркова та ін. ; пер. англ. І. Ракош]. - Київ : ВХ[студіо], 2012 = European Dimension. The Works of the Old European Masters from State Collections in Ukraine. – С. 54–65.

*

*

*

Лук'яненко О. Зроби селфі у музеї та отримай подарунок / Оксана Лук'яненко // Голос України. – 2020. – № 10(18 січ.). – С. 7.

Насонов Р. «Ми вже давно вирости з цих стін і потребуємо значного розширення» : Роман Насонов про роботу Краєзнавчого музею / [бесіду вела Лера Наумова] // 20 хвилин. – 2020. – № 2(22 січ.). – С. 15.

Поліщук Я. У музеї влітку тиша... : але «мертвий сезон» не означає бездіяльність / Ярослава Поліщук // Місто. – 2017. – № 33(18 серп.). – С. 8.

Ланчук Н. Від минулого – до сучасного : 28 жовтня – 150 років від дня заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею / Наталія Ланчук // Житомирщина. – 2015. – № 110/111. – С. 7.

Насонов Р. «Житомиряни зголодніли за історичними відкриттями та дослідницьким інтерактивом» : інтерв'ю з директором Житомирського обласного краєзнавчого музею Романом Насоновим / інтерв'ю вела Ярослава Поліщук // Місто. – 2015. – № 44. – С. 7.

Шанська А. Історична спадщина : чим живуть музеї Житомира : Житомир – культурний осередок Полісся / Анна Шанська // 20 хвилин. – 2015. – № 39. – С. 22.

Косенко В. Анатомія музею, або Що мусять знати житомирці про обласний краєзнавчий / Валерій Косенко // 20 хвилин. – 2015. – № 24. – С. 22.

*

*

*

Житомирський обласний краєзнавчий музей // Енциклопедія Сучасної України / Нац. акад. наук України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енцикл. дослідж. НАН України ; редкол.: Дзюба І. М. (співголова) та ін. ; [наук. ред.: Болтівець С. І. та ін.]. – Київ. – Т. 9 : Е–Ж. – 2009. – С. 598.

Житомирський обласний краєзнавчий музей / [авт.-упоряд. Н. І. Маслова ; відп. за вип. Л. П. Грузська ; фото: В. Л. Белов, С. А. Глабчук, В. В. Косенко]. – Житомир : Косенко М., 2008. – 16 с.

Житомирський обласний краєзнавчий музей // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 49–51.

8 листопада

**165 років від дня народження
Ігнація Яна Падеревського
18.11.1860–29.06.1941**

Видатний композитор і піаніст, політичний діяч Ігнацій Ян Падеревський народився 18 листопада 1860 р. в с. Курилівка на Вінничині, але дитинство його пройшло на берегах Тетерева, в селі поблизу м. Чуднів у рідної тітки, де він навчився читати і писати, а незабутні враження від захоплюючих краєвидів пізніше відобразилися в його композиторській творчості.

Коли Ігнацію виповнилось 12 років, батьки віддали його до Варшавського музичного інституту. Після його закінчення, у 1878 р. здібного юнака залишили викладачем по класу фортепіано. З 1880 р. Падеревський продовжує навчання спочатку у Берліні, пізніше у Відні. Згодом отримав посаду професора – викладача фортепіано у Страсбурзі (Франція).

З 1887 р. розпочинається концертна діяльність музиканта, яка принесла йому всесвітню славу. Він з величезним успіхом виступає у Відні, Франції, Німеччині, Бельгії, Голландії, Англії. У 1889 р. у Відні була вперше виконана велика композиція І. Падеревського – «Концерт ля мажор», яку гаряче зустріла публіка. В 1890 р. доля вдруге привела композитора на береги Тетерева, але цього разу в Житомир, де на вулиці Подільській він придбав для батька будинок, в якому той мешкав із другою дружиною і дітьми. Падеревський-старший помер в 1894 р. і похований на Польському кладовищі в Житомирі. Мешканці дому Падеревського, що зберігся й донині, досі показують арку, що обрамлювала сцену, на якій композитор у часи відвідин батька влаштовував музичні вечори.

Збереглися особисті речі І. Падеревського та його родини, автографи кількох його творів, книги з дарчими написами, фотографії, все, що свідчить про перебування митця в Житомирі.

В кінці XIX століття слава віртуоза швидко поширювалася і не давала йому змоги довго засиджуватися на одному місці. Після Європи він з великим блиском підкорив Америку, збираючи гучну славу в залах Нью-Йорка, Бостона, Чикаго, Сан-Франциско.

В 1899 р. митець зі світовим визнанням виступав в Росії, де його концертна діяльність отримала високу оцінку.

На початку XX століття дороги піаніста пролягли через більшість європейських країн, його майстерністю захоплювалися слухачі Африки, Австралії, Нової Зеландії, Мексики.

Під час Першої Світової війни Ігнацій Падеревський разом з Генріхом Сенкевичем заснував комітет допомоги полякам, виділивши частину гонорарів від своїх концертів. У 1918–1921 рр. він стає прем'єр-міністром

закордонних справ відновленої Польщі, представляє свою державу у Лізі Націй.

З 1921 р. І. Падеревський знову повертається до улюбленої справи, чаруючи своїм мистецтвом слухачів Європи, Австралії, Америки. У 1940 р., у зв'язку з п'ятдесятиріччям із дня першого концерту Падеревського в Америці, президент США Рузвельт сказав йому: «Ви цілком заслужили, щоб на знак вдячності за глибокі почуття, подаровані нам Вашим талантом, Вас називали у нашій країні «сучасним безсмертним».

Великий митець помер 29 червня 1941 р. у Нью-Йорку від запалення легенів. Його поховали з почестями на Арлінгтонському цвинтарі. Він виявився єдиним іноземцем, що удостоївся честі бути похованим поруч з відомими військовими діячами Америки. Згідно з останньою волею покійного, в 1992 р. останки було перевезено до Польщі і поховано в найстародавнішому храмі Варшави – Костелі Святого Яна.

Житомиряни шанують пам'ять свого великого земляка, відзначаючи пов'язані з ним знаменні дати, проводячи Всеукраїнський конкурс камерних ансамблів ім. І. Я. Падеревського. Польський дім у Житомирі носить його ім'я, про що свідчить пам'ятна дошка на будинку.

Література:

Опанасюк Л. Охрімова гора / Розповідь Любові Опанасюк ; записала Людмила Нати́кач ; фото Тетяни Воронової // Житомирщина. – 2022. – № 37(2 верес.). – С. 10.

Ярмошик І. І. Постать Ігнація Яна Падеревського в історіографічних студіях / І. І. Ярмошик // Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Житомирщина: події і люди», присвяченої 80-й річниці від часу утворення Житомирської області (22.09.1937.р.) та 75-й річниці від дня народження відомого краєзнавця Костриці М. Ю. (20.09.1942 р.), 22–23 вересня 2017 р. / Нац. спілка краєзн. України, Упр. культури Житомир. держадмін., Іст. ф-т, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, Житомир. обл. орг. НСКУ, Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича ; [упоряд. П. С. Скавронський ; ред. рада: Жуковський О. І. та ін.]. – Бердичів : Мельник М. В., 2017. – С. 224–229.

Червак Б. Пам'ятник окупанту чи музиканту? : у Житомирі може розпочатись «війна пам'ятників» / Богдан Червак // Українське слово. – 2013. – № 47(20–26 листоп.). – С. 5.

Шпак В. Пам'ятник у ролі міні сповільненої дії / Віктор Шпак // Уряд. Кур'єр. – 2015. – № 123(10 лип.). – С. 3.

Мокрицький Г. П. «Сучасний безсмертний» : так сказав про нашого земляка Президент США Рузвельт // Танго з минулим : (неординарні постаті в історії Житомира) : [іст.-краєзнавчі та біогр. іл. есе-дослідж.] / Георгій Мокрицький ; [ред.-консультант Р. Ю. Кондратюк]. – Житомир : Волинь, 2013. – С. 183–187.

Словінська Ю. Падеревський – постать, яка об'єднує поляків / Ю. Словінська // Газ. польська. – 2011. – 26 листоп.

Кондратюк Р. Джерела до біографії Ігнація Падеревського / Руслан Кондратюк // Газ. польська. – 2010. – 9 жовт. – С. 7.

Бережницька О. Ігнацій Ян Падеревський – українець за місцем свого народження, поляк за вихованням / Ольга Бережницька // Газ. польська. – 2010. – 7 серп. – С. 4.

*

*

*

Падеревський І. Я. // Музыканты мира : биогр. словарь. – М., 2001. – С. 330.

Падеревський І. Я. // Мистецтво України : біогр. довід. – Київ, 1997. – С. 459.

Падеревський Ігнацій Ян // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 44–47.

Падеревський Ігнацій Ян [Електронний ресурс] // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини... [Електронний ресурс] : краєзн. бібліогр. покажч. / Житомир. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Ольжича. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016 – .

... на 2020 рік / уклад. В. В. Білобровець ; біб. ред. В. Н. Козлова ; літ. та текст. ред. Г. Й. Врублевська ; відп. за вип. В. М. Врублевський. – 2019. – С. 41–44.

Грудень

130 років обласній клінічній лікарні імені О. Ф. Гербачевського грудень, 1895

У грудні 1895 р. в Житомирі у невеличкому двоповерховому будинку по вулиці Дівочій, 3 було відкрито стаціонар на 15 ліжок та амбулаторію з приватною лікарською практикою, де працювало тоді 4 кабінети: хірургічний, терапевтичний, гінекологічний та вушних хвороб. 25 травня того ж року лікарня була освячена і отримала офіційний статус Волинської губернської лікарні.

У 1898 р. на другому поверсі нової лікарні було відкрито постійно діючу школу для підготовки сестер милосердя, а з протилежного боку головного корпусу було добудовано одноповерхове приміщення, в якому розмістилася операційна та препаратурська кімнати. Цим завершився процес створення нового профілю медичної справи і почалося надання безкоштовної медичної допомоги населенню за рахунок організації широкої мережі благодійності.

За роки свого існування лікарня мала різні статуси, але незмінним залишалось повноцінне медичне обслуговування населення.

У 1924 р. лікарня набула статусу хірургічного центру краю. Її очолив Олександр Федорович Гербачевський. Під його керівництвом хірургічний центр стає авторитетним лікувальним закладом. Медична база лікарні з кожним днем міцніла, зростали її можливості. З жовтня 1938 р. лікарня зі всім штатом перейшла у розпорядження Наркомздор'я України з перейменуванням її в обласну хірургічну лікарню.

Під час війни у приміщенні обласної лікарні фашисти обладнали військовий лазарет. Група медичних працівників лікарні під керівництвом О. Ф. Гербачевського, якому не вдалося евакуюватись, надає медичну допомогу партизанам, що діяли на Житомирщині та пораненим солдатам і офіцерам, що потрапили в полон.

В повоєнні роки почалася відбудова лікарні, яка була напівзруйнована. 3 квітня 1944 р. хірургічне відділення лікарні прийняло перших пацієнтів. Було відремонтовано 5 кабінетів, поліклініку. 7 листопада 1944 р. завершилась відбудова головного корпусу лікарні та двох прибудов до нього. Тепер вже вдруге вона отримала статус обласної хірургічної, а О. Ф. Гербачевського знову призначили її головним лікарем. За роки його діяльності в обласній лікарні відбулось багато позитивних зрушень: зміцніла матеріальна база, інтенсивно стали розвиватися спеціалізовані служби, налагодилася співпраця з усіма медичними закладами області.

На початку 60-х років обласна лікарня та її консультативна поліклініка стали центром висококваліфікованої, спеціалізованої медичної допомоги населенню. Віднині на неї покладалися обов'язки не лише головного

лікувального закладу, а й центру з надання організаційно-методичної допомоги медичним закладам області.

За період незалежності в системі охорони здоров'я області були здійснені докорінні зміни. Напередодні оновлення (1991) обласна клінічна лікарня виглядала досить потужно. Введення в країні нових господарсько-розрахункових відносин у медицині вимагало запровадження сучасних технологій, використання нових організаційних методів роботи. Значна увага приділялась придбанню сучасного медичного обладнання, використанню інтенсивних методів лікування.

У вересні 2002 р. на території лікарні було відкрито пам'ятник О. Ф. Гербачевському, який очолював її з 1923 по 1972 р.

Зараз обласна клінічна лікарня ім. О. Ф. Гербачевського – один із найпотужніших лікувально-профілактичних закладів не тільки в області, але й у державі. Щороку лікарями закладу втілюється понад 140 нових методів діагностики та лікування, близько 40 раціоналізаторських пропозицій, друкується багато наукових праць.

В лікарні працюють 6 кандидатів медичних наук, 12 заслужених лікарів України, 17 відмінників охорони здоров'я тощо.

До послуг пацієнтів ціле медичне містечко: розгорнуто 835 стаціонарних ліжок, функціонують 22 клінічних відділення, на базі яких створено 12 спеціалізованих центрів: гінекологічний, гематологічний, кардіоаритмологічний, отоларингологічний, опіковий, ортопедичний, ревматологічний, торакопульмонологічний, хірургічний, центр клінічної імунології та алергології, центр малоінвазивної хірургії, центр мікрохірургії ока.

Лікувально-діагностичний процес в закладі організований таким чином, що жодному хворому не відмовляють в наданні медичної допомоги, отже кількість пролікованих хворих щороку зростає. В обласній лікарні створені комфортні умови для перебування пацієнтів, велика увага приділяється ремонту відділень, на сьогодні більшість з них мають європейський вигляд. Естетично спланована, бездоганно чиста територія лікарні.

Медичні працівники закладу під керівництвом головного лікаря роблять все можливе для того, щоб пацієнти могли отримати вчасно і в повному обсязі висококваліфіковану медичну допомогу.

Література:

Про присвоєння імен навчальним і культурно-освітнім закладам : постанова Кабінету Міністрів України від 27 листоп. 1991 р. // Зібрання постанов Уряду України. – 1991. – № 12. – С. 33–36.

Житомирській обласній лікарні присвоєно ім'я Героя Соціалістичної праці О. Ф. Гербачевського.

*

*

*

Крикливець Л. С. Історія Житомирської обласної клінічної лікарні ім. О. Ф. Гербачевського, 2005–2020 / Людмила Крикливець ; [худож.-оформ. Людмили Бондар]. – Житомир : Рута, 2020. – 258 с.

Крикливець Л. С. Нариси з історії розвитку терапевтичної служби Житомирщини / Л. Крикливець, А. Скуртов. – Житомир: Полісся, 2006. – 226 с.

Історія розвитку терапевтичної служби обласної лікарні ім. О. Ф. Гербачевського та всіх районів Житомирської області, а також про ветеранів медичних установ, які стояли біля витоків терапевтичної служби Житомирщини.

Житомирська обласна клінічна лікарня ім. О. Ф. Гербачевського : до 110-ї річниці заснування / Ред. С. П. Щерба. – Житомир : Полісся, 2005. – 356 с.

Гербачевский А. Ф. Житомирская областная больница / А. Ф. Гербачевский // Тезисы докладов на семинаре слушателей международных курсов больничных администраторов Всемирной организации здравоохранения по вопросам организации медицинского обслуживания сельского населения в Житомирской области. – 16–20 мая 1968 г. – Житомир, 1968. – С. 6–14.

*

*

*

Квітка О. Обласній лікарні – 125 років / Оксана Квітка // Житомирщина. – 2020. – № 76(7–13 лист.). – С. 2.

Соболь В. Віталій Хоменко: «Хірург має вчитися все життя» / В. Соболь // Житомирщина. – 2019. – № 48(29 черв.–2 лип.). – С. 1.

В обласній клінічній лікарні ім. О. Ф. Гербачевського вперше проведено дві унікальні операції на серці // Пульс. – 2018. – № 15(12 квіт.). – С. 1.

На Житомирщині провели дві унікальні операції на серці // 20 хвилин. – 2018. – № 13(11 квіт.). – С. 10.

В області відкрили сучасний реперфузійний центр // Пульс. – 2017. – № 44(2 листоп.). – С. 1.

Кузьмич А. Комп'ютерний томограф за 12 мільйонів відкрили у Житомирі / Анастасія Кузьмич // 20 хвилин. – 2017. – № 1(18 січ.). – С. 2.

Михальчук М. У Житомирі відкрили сучасну діагностичну лабораторію / Марина Михальчук // 20 хвилин. – 2017. – № 4(8 лют.). – С. 2.

Обласна клінічна стає ще й безпечною // Житомирщина. – 2017. – № 11(14 лют.). – С. 3.

Проніна Г. «Це – справжній прорив» / Галина Проніна // Житомирщина. – 2017. – № 2(13 січ.). – С. 2.

Лісовський Б. Обласній лікарні – 120 років / Богдан Лісовський // Житомирщина. – 2016. – № 11(29 січ.). – С. 3.

У Житомирі офіційно запрацював комунальний МРТ // Пульс. – 2016. – № 24(16 черв.). – С. 2.

Крикливець Л. С. 120 років труднощів і перемог : до ювілею обласної клінічної лікарні імені О. Ф. Гербачевського / Л. С. Крикливець // Пульс. – 2015. – № 47(26 листоп.). – С. 4.

Леськів Б. «В наших планах – открытие инфарктного и инсультного отделений» : інтерв'ю головного врача Житомирской областной больницы Богдана Леськіва / взяла інтерв'ю Юлія Мельничук / Богдан Леськів // Эхо. – 2015. – № 51(17–23 дек.). – С. 17.

Паламарчук В. Вдячність пацієнта – це його задоволення від нашої роботи! / Вікторія Паламарчук // Пульс. – 2015. – № 13(2 квіт.). – С. 3.

* * *

Житомирська обласна клінічна лікарня ім. О. Ф. Гербачевського // Календар знаменних і пам'ятних дат Житомирщини на 2015 рік : краєзн. бібліогр. покажчик / Житомир. обл. упр. культури, Житомир. обл. універсальна б-ка. – Житомир, 2014. – С. 48–51.